

Ett grönskande Falkenberg

En fallstudie om grönstruktur i en växande kommun

Edvina Axelsson

Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitektprogrammet

Alnarp 2025

Ett grönskande Falkenberg – en fallstudie om grönstruktur i en växande tätort

A blooming Falkenberg – a case study regarding green structure in a growing city

Edvina Axelsson

Handledare: Helena Mellqvist, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Christopher Klich, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur
Kurskod: EX0845
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Fotografi på Tullbron, Falkenberg stad (Zwicksen 2011) (CC BY 2.0)

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord: Grönstruktur, exploatering, stadsplanering, förtätning, samhällsutveckling, Falkenberg

Green structure, exploitation, city planning, densification, societal development

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Tack

Jag vill rikta ett tack till Helena Mellqvist, för hennes kloka ord och omsorgsfulla vägledning under arbetets gång. Med hennes insikter, råd och diskussioner har hon hjälpt mig föra uppsatsen i mål. Ett stort tack ska riktas till Jennie Fagerström från Falkenbergs kommun som har välkomnat mig med öppna armar och ett otroligt engagemang. Hennes stöd har varit ovärderligt under processen och hon är att tacka för att arbetet blivit till. Även Sofia Hedberg Broberg ska ha ett tack, som ställde upp på intervju och gav fallstudien sitt perspektiv. Således riktas en stor tacksamhet mot Jennie samt Sofia, till hela kommunens strategienhet och GIS-enhet, som med sin peppiga attityd, kunskap och insiktsfullhet bidragit till ett roligt arbete och en fantastisk erfarenhet. Vidare riktas en stor kram och ett slutligt tack till familj, vänner och min seminariegrupp som har engagerat sig i min uppsats.

Edvina Axelsson

Alnarp, mars 2025

Sammanfattning

Grönstrukturens roll i den förtätade staden är en ständig utmaning som berör samhällsplanering såväl som bostadspolitik. Grönstrukturens fördelar är tydliga, men frågan om hur städer ska fördela mark för bostäder och infrastruktur är komplex. Denna uppsats studerar grönstruktur som fenomen, huvudsakligen ur ett planeringsperspektiv. För exemplifiering undersöks Falkenbergs tätorts grönstruktur genom en fallstudie som analyserar förändringar i både mängden och typ av grönstruktur i tätorten. Vidare studeras förändringens drivkrafter samt konsekvenser med hjälp av en kartstudie samt intervju som sätts i relation till litteraturstudien och kommunala planeringsdokument.

Uppsatsen visar att grönstruktur spelar en viktig roll i att skapa hållbara städer, men att grönytor ofta hotas av förtätning och exploatering. Med en medveten grönstrukturplanering, exempelvis genom grönplaner eller andra plandokument, kan kommuner skydda samt förbättra sina grönområden. Fallstudien redovisar att en liten del av Falkenbergs grönstruktur har exploaterats, främst för bostadsbyggande. Tydliga kopplingar framträder mellan strategisk grönstrukturplanering och resultatet av förtätning samt byggnation. Dock är frågorna om samhällsplanering, markanspråk samt exploatering mångfacetterade och komplexa.

Genom ett medvetet arbete med grönstruktur och hållbar stadsbyggnad kan framtidens städer innefatta goda levnadsmiljöer där ekologiska samt sociala värden kan samexistera. För att säkerställa detta krävs samarbete men också utrymme för att testa nya metoder.

Nyckelord: Grönstruktur, exploatering, stadsplanering, förtätning, samhällsutveckling, Falkenberg

Abstract

The role of green structure in the densified city is a recurring issue, affecting both urban planning and housing policies. The benefits which green structure provides are clear, but the question of land use remains complex. This study examines green structure as a phenomenon and from a planning perspective. To illustrate this, the green structure in Falkenberg city is explored through a case study, investigating how the amount and type of greenery in the urban area have evolved. Additionally, the driving factors behind these changes and their consequences are analyzed using a map study and an interview, which are compared to a literature study and municipal planning documents.

The study indicates that green structures are essential for creating sustainable cities, but that green areas face significant threats by densification and exploitation. Through active green structure planning, such as "green plans" or other forms of documentation, municipalities can protect their greenery. The case study concludes that a small portion of Falkenberg city's green infrastructure has been exploited, mainly for housing. Clear connections emerge between strategic green structure planning and the outcome of densification and construction. On the other hand, are issues related to city planning, land claims and exploitation are, on the other hand, diverse and complicated.

Through conscious efforts with green structure and sustainable urban development can future cities include resilient living environments where ecological and social values can coexist. Achieving this will require collaboration and space for new approaches.

Keywords: Green structure, exploitation, city planning, densification, societal development

Innehållsförteckning

Figurförteckning	8
Förkortningar & definition av begrepp.....	10
1. Inledning	11
1.1 Bakgrund.....	11
1.2 Målsättning och målgrupp	12
1.3 Syfte	12
1.4 Frågeställning.....	12
1.5 Metod & avgränsningar	12
2. Teoretisk bakgrund.....	15
2.1 Grönstruktur	15
2.2 Grönstrukturens roll i ett urbant sammanhang	16
2.2.1 Välbefinnande	16
2.2.2 Ekosystemtjänster	16
2.2.3 Naturbaserade lösningar	17
3. Stadsplanering och grönska.....	18
3.1 Förtätning	18
3.2 Grönyta i den förtätade staden	18
3.3 Grönstrukturplanering	19
3.4 Naturbaserat tänkande	20
4. Grönstrukturplanering, lagar och konventioner	21
4.1 Internationellt.....	21
4.1.1 Agenda 2030	21
4.1.2 EU och grönstruktur	21
4.2 Nationellt, regionalt och kommunalt.....	22
4.2.1 Grönplaner	23
5. Falkenbergs kommun.....	25
5.1 Introduktion till Falkenbergs kommun och tätort	25
5.2 Grönstruktur i kommunens plandokument.....	27
5.2.1 Hallands län	27
5.2.2 Översiktsplan	28
5.2.3 Fördjupad översiktsplan Falkenbergs stad	29
5.2.4 Förtättningsanvisningar	30
5.2.5 Grönstrukturstrategier	31
5.2.6 Styrdokument för blågröna strukturer	32
5.2.7 Tätortsnära natur i Falkenberg, 2011	32
6. Grönstrukturens förändring i Falkenbergs tätort.....	34

7.	Nedslag i tre stadsdelar	40
7.1	Västra Tröinge.....	40
7.2	Skrea.....	45
7.3	Kristineslätt.....	50
8.	Sammanställning	55
8.1	Sammanställning av litteraturstudie	55
8.1.1	Vetenskapliga insikter	55
8.1.2	Kommunala resonemang och riktlinjer	56
8.2	Sammanställning av fallstudie	56
8.3	Avslutande tankar från översiktsplaneraren	56
9.	Diskussion	58
9.1	Resultat och analysdiskussion	58
9.1.1	Exploateringstryck och grönstruktur	58
9.1.2	Exploateringens konsekvenser	59
9.2	Sammanfattande reflektioner	61
9.3	Metodreflektion.....	61
9.4	Vidare forskning	62
	Referenser.....	64
	Bilaga 1.....	68

Figurförteckning

Figur 1. Illustration som förtydligar kopplingar gällande dokument som berör fysisk planering. Illustrerad av författaren (2025) med inspiration från Boverket (2023b).....	23
Figur 2. Till vänster. Falkenbergs kommun geografiska läge (Falkenbergs kommun 2021:10).....	25
Figur 3. Till höger. Visar en ökning av befolkningsmängden i Falkenbergs kommun (Edvina Axelsson (2025) efter SCB, se Falkenbergs kommun u.å.a).	25
Figur 4. Till vänster. Den tunna svarta linjen visar Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2021:11).	26
Figur 5. Till höger. Visar en vy över markfördelningen i Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2021:15).	26
Figur 6. Kartan visar Falkenbergs stads framväxt de senaste 150 åren (Falkenbergs kommun 2021:12).	29
Figur 7. Illustration av de ovan nämnda typerna av förtätning (Falkenbergs kommun 2022b:11).	30
Figur 8. Förenklad illustration av naturvärdesklassningen. Illustrerad av författaren (2025) med inspiration från BioDivers Naturvårdskonsult 2011.....	33
Figur 9. Karta över de områden som inventerades 2011 i Falkenbergs tätort. Områdena är klassade från två till fem beroende på naturvärde (BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Kartograf Edvina Axelsson (2025)..	35
Figur 10. Kartan visar vilka av de områden som inventerades 2011 där grönstrukturen har förlorats, sorterat efter naturvärdesklass (se bilaga 1, BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Kartograf Edvina Axelsson (2025)..	36
Figur 11. Stapeldiagrammet visar hur mängden grönstruktur har förändrats från 2011 till 2025, mätt i kvadratmeter (Edvina Axelsson 2025).	37
Figur 12. Kartan visar vilka av de områden som inventerades 2011 där grönstrukturen har förlorats, sorterat efter vilken markförändringstyp som har skett. Kartograf Edvina Axelsson 2025.	38
Figur 13. Cirkeldiagrammet visar vilken typ av förändring som har hänt på den förlorade grönstrukturen, mätt efter antalet kvadratmeter per förändringstyp (Edvina Axelsson 2025).	39
Figur 14 & Figur 15. Fotografierna visar enfamiljshus, flerfamiljshus och parkering till bostäder i det markerade området i Tröinge (Edvina Axelsson 2025).	40

Figur 16. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2011 med inventeringen från 2011, sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson 2025. .	42
Figur 17. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2023, med de ytor med förlorad grönstruktur markerade efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025).	43
Figur 18. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2023, med de ytor med förlorad grönstruktur markerade efter förändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025)..	44
Figur 19. Fotografiet visar enfamiljshus i det markerade området i Skrea (Edvina Axelsson 2025).	45
Figur 20. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2011 med inventeringen från 2011 sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025).	47
Figur 21. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2023, med de ytor med förlorad grönstruktur markerade efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025).....	48
Figur 22. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2023, med de ytor med förlorad grönstruktur markerade efter förändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025).	49
Figur 23. Fotografi på punkthusen i det utmarkerade området (Edvina Axelsson 2025).	50
Figur 24. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2011 med inventeringen från 2011, sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025).	52
Figur 25. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025).....	53
Figur 26. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade efter förändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025).	54

Förkortningar & definition av begrepp

Förkortning	Betydelse
DP	Detaljplan
FÖP	Fördjupad översiktsplan
ÖP	Översiktsplan
PBL	Plan och Bygglagen
Boverket	Svensk myndighet som hanterar stadsplanering, byggnation och boendemiljö
Markexploatering	Hantering av råmark för att bygga infrastruktur
Grönyta	Allt som är grönt inom en tätort. Bland annat grönstråk, parker, gräsmattor, naturmark
Grönområde	Sammanhängande grönytor som är obebyggda
Grönstruktur	Stadens gröna områden som bildar en struktur och helhet. Detta innefattar grönytor och grönområden
Blågrön infrastruktur	Sammankopplade ekologiska miljöer i vatten och på land

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I tider av urbanisering, förtätning samt klimatförändringar ställs stora krav på hållbar stadsplanering samt effektiv markanvändning. För att skapa motståndskraftiga städer med en god levnadsmiljö med sociala såväl som ekologiska värden är stadens grönstruktur essentiell, men anspråken för hur stadens ytor ska användas är många (Lourdes et al. 2022). Många städer väljer att förtäta och bebygga staden inifrån vid ny bebyggelse snarare än att geografiskt expandera, något som för med sig fördelar såväl som utmaningar (Boverket 2016). En av dessa utmaningar är att ett allt större exploateringstryck ofta riktas mot grönytor (Haaland & van den Bosch 2015) som kan betraktas som obebyggda (Lövré 2003). Strävan att bevara och utveckla stadens grönstruktur har skapat fenomenet grönstrukturplanering, som innefattar ett strategiskt och långsiktigt förhållningssätt till grönområden (Firehock et al. 2015).

Hur grönstruktur ska integreras i stadsplanering berörs av många instanser, globalt som lokalt, från Agenda 2030 till detaljplaner. Även om den svenska staten reglerar Miljöbalken och Plan och bygglagen (Boverket 2021) råder ett kommunalt planmonopol (Nyström & Tonell 2022), alltså att kommunerna har slutgiltig beslutsrätt kring markanvändningen. Hur kommuner tar strategiska beslut i styrdokument och väljer att utvecklas får direkta konsekvenser på hur stadens grönska påverkas.

Falkenbergs kommun (2014; 2015; 2022a; 2022b) redogör att kommunen värnar om dess grönstruktur och om en hållbar utveckling. Kommunen har under lång tid haft en positiv befolkningsutveckling och hoppas nå 50 000 invånare till 2030, en ökning med 16 % sedan 2014. För att målsättningen ska lyckas måste många nya bostäder tillkomma (Falkenbergs kommun 2014).

År 2011 utfördes en inventering av Falkenbergs tätorts grönstruktur och 2025 kommer en ny inventering att genomföras. Parallellt med detta studerar denna uppsats hur mängden och typen av grönstruktur i tätorten har förändrats från 2011 till idag samt vad detta beror på och vad förändringen har fått för konsekvenser. Vidare utforskar uppsatsen närmare ett par exempel på platser med förändrad markanvändning för att förstå vilka behov som ligger bakom förändringen samt hur platserna ser ut idag. Fältstudien sätts i relation till forskning om grönstruktur, stadsplanering samt Falkenbergs kommuns plandokument för att bidra till en diskussion om hållbar stadsutveckling.

Hur stadsplanerare ska prioritera, vad som ska få plats i en stad och hur man resonerar när man bygger är frågor som är mer aktuella än någonsin. Landskapsarkitektstudenter möter ofta komplexiteten kring hållbar stadsutveckling och funderar mycket på hur den framtida staden bör planeras. Att

studera ett konkret exempel bidrar till kunskapsutveckling och ger en ökad förståelse för olika gröna värden och vilka funktioner de spelar i våra städer.

1.2 Målsättning och målgrupp

Målet med uppsatsen är att undersöka grönstrukturens förändring i Falkenbergs tätort och resonera kring omvandlingens drivkrafter samt följder. Arbetet avser Falkenbergs tätort men kommer att beröra en nationell nivå i syfte att få ett bredare perspektiv.

Uppsatsen skapar ett kunskapsunderlag med hållbar stadsutveckling i åtanke. Resultatet är av intresse för många olika yrkesgrupper och medborgare i Falkenberg. Framtidens livsmiljöer formas av dagens stadsplanering och de lärdomar vi kan dra av studien är därför relevant för yrkesgrupper som genomför detaljplaner, planerare, politiker och likaså för allmänheten.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka vilka lärdomar som kan dras utifrån Falkenbergs tätorts förändring i grönstruktur mellan 2011 och idag. Utifrån studiens resultat ska ett ökat resonemang kunna föras kring grönytors roll i en växande samt förtätad stad och vilka prioriteringar som görs med de utrymmesbegränsningar som uppstår när en stad växer.

1.4 Frågeställning

- Hur har mängden och typen av grönstruktur i Falkenbergs tätort förändrats mellan 2011 och 2025?
- Vilka markanspråk och behov har drivit förändringen av grönstruktur i Falkenbergs tätort?
- Vilka har konsekvenserna blivit på platserna med förändrad markanvändning?

1.5 Metod & avgränsningar

För att besvara uppsatsens frågeställningar används en kvalitativ arbetsmetod, innefattande en litteraturstudie och fallstudie. För att få en djupare förståelse utforskar litteraturstudien grönstrukturens roll i en urban kontext och hur olika nivåer av beslutsfattande planering påverkar dess omfattning. Författningssättet kommer litteraturstudien att innehålla en sammanfattning av Falkenbergs kommunala dokument som berör grönstruktur, förtätning och markomvandling.

Uppsatsens teoretiska aspekter kompletteras med en samtid verklighetsförankring i form av en fallstudie. Fallstudien påvisar hur grönstruktur och markanvändning förändras samtidigt som det utgör ett verklighetstroget

exempel i en storskalig diskussion. En kartstudie presenteras i fallstudien och bidrar tillsammans med exempelplatserna till att svara på uppsatsens frågeställningar. Att fallstudien även inkluderar en intervju syftar till att ge en djupare förståelse för kartstudien och ett bredare resonemang. Slutligen sätts litteraturstudien i relation till fallstudien för att besvara uppsatsens frågeställningar.

Litteraturstudie

För bakgrundsinformationen och kunskapsunderlaget genomförs en litteraturstudie. Sökmotorer som PRIMO och WebScholar har använts och sökord innefattar bland annat ”grön (infra)struktur”, ”markexploatering” och ”stadsplanering” samt begreppens engelska motsvarighet. Utifrån dess relevans har vetenskapligt granskade artiklar, tidskrifter och myndigheter samt statliga dokument och rapporter använts som källor.

Fallstudie

Uppsatsens fallstudie utspelar sig i Falkenbergs tätort, där hela tätortens grönstruktur granskas för förändring med tre sedelärande utvalda exempel. Flyvbjerg (2006) påpekar att verkliga, kontextberoendeundersökningar, såsom en fallstudie, bidrar med ett värdefullt kunskapsunderlag som kan komplettera teoretisk kunskap. Fallstudien går att generalisera, trots att den är baserad på ett enskilt fall, och kan därmed användas som metod i vetenskapliga sammanhang (Flyvbjerg 2006).

I oktober 2024 tog jag kontakt med Falkenbergs kommun i hopp om att genom min kandidatuppsats få praktisk erfarenhet, bistå kommunen med en undersökning och få inblick i kommunal samhällsplanering. Jag fick kontakt med Jennie Fagerström, utbildad landskapsarkitekt, som arbetar som strateg för offentliga rum i kommunens strategienhet på samhällsplaneringsavdelningen. I november ägde det första mötet rum och Jennie berättade att kommunen ville genomföra en undersökning kring hur grönstrukturen i Falkenbergs tätort har förändrats från 2011 till 2025, som underlag till en naturvärdesinventering som kommer att äga rum våren 2025. Ett samarbete inleddes och Falkenbergs kommun används som fältstudie i uppsatsen, samtidigt som jag genom uppsatsen utför en undersökning som kommunen kan ha nytta av. I kapitel 5 studeras Falkenbergs kommuns plan- och styrdokument, där i delkapitel 5.2.7 berättar om grönstrukturinventeringen från 2011, som ligger till grund för uppsatsen.

Kartstudien är gjort i programmet ArcGIS Pro och bygger på data från Falkenbergs kommuns GIS-enhet samt Lantmäteriet. Data som har använts som underlag till kartstudien innefattar Lantmäteriets ortofoton från 2011 och 2023 samt kartlager från kommunen för bebyggelse, detaljplaner och tätortsnära natur (grönstruktur) inventerad 2011. Utifrån att studera kommunens detaljplaner och

ortofoton har geodata, i form av polygoner, skapats för områden där grönsstrukturen har försvunnit. Den nya geodatan för förlorad grönsstruktur har blivit ett nytt kartlager, där varje områdes före detta naturvärdesklass och naturtyp men även den nutida markförändringstypen har noterats. Utifrån det nya kartmaterialet för förlorad grönsstruktur har förändringsmängden kunnat beräknas i kvadratmeter och är underlag till tabell ett, figur 11 och figur 13.

Den semi-strukturerade intervjun utförs i syfte att få fördjupad kunskap som svar på kommunens åsikt om deras planering och utförande. Kvale och Brinkman (2009) menar att intervjuer av denna struktur syftar till att tolka samt förstå det fenomen som intervjupersonen beskrivit och redogjort för inom sitt omfång. Författarna argumenterar att istället för att se information som begränsat till forskning samt ämneskunskap, bidrar intervjuer med en process som socialt samt intersubjektivt omkonstruerar kunskap. Således tillför forskningsmetoden med nya infallsvinklar till befintlig vetenskap (Kvale & Brinkmann 2009). Personen som intervjuas i denna uppsats är Sofia Hedberg Broberg, översiktsplanerare på Falkenbergs kommun sedan många år tillbaka. Resultatet från intervjun presenteras först i fallstudien för att sedan vävas ihop med uppsatsens diskussion. Frågorna som låg till grund för intervjuens samtal innefattar:

- Varför området valdes att bebyggas
- Vad Hedberg Broberg tycker om resultatet
- Om motstånd uppstod från exempelvis boende i närområdet/annan grupp
- Eventuella kompensationsåtgärd för förlorad grönsstruktur

Hedberg Broberg har granskat och godkänt de slutgiltiga sammanfattningarna av intervjun.

Avgränsningar

Studien avgränsas ur flera aspekter. Begreppen som ligger till grund är övergripande sett breda och går att vinkla ur olika perspektiv. För att ge givande svar på frågeställningarna har definitionerna avgränsats i mån av relevans. Kartstudiens detaljeringsgrad och kategorisering av förändringstypen har tillika begränsats av tidsramen för arbetet. Bland annat så har inte nya gång- och cykelvägar eller delar av angränsade hus kartlagts som förlorad grönsstruktur. Ny grönsstruktur utöver det inventerade underlaget har inte undersökts. Den nya grönsstrukturen som har noterats i det inventerade underlaget är kartlagd som typ av markförändring.

2. Teoretisk bakgrund

2.1 Grönstruktur

Svenska kommuner har sedan mitten av 1980-talet använt begreppet grönstruktur i sina plandokument (Lövré 2003). På en central och officiell nivå i Sverige lyftes begreppet först år 1992, i samband med rapporter från Naturvårdsverket samt Boverket (Lövré 2003).

Begreppen grönstruktur och grön infrastruktur är tvetydiga. Boverket (2023a) definierar inte begreppet *grönstruktur*, utan beskriver *grön infrastruktur* som ett nätverk av ekologiska livsmiljöer och strukturer. Myndigheten menar vidare att begreppet omfattar naturområden, strukturer samt konstruerade inslag av grönska som gestaltas, används och förvaltas för att bibehålla biologisk mångfald och samhällsviktiga ekosystemtjänster i en större kontext (Boverket 2023a). Falkenbergs kommun (2022a) nämner *grönstruktur* i sin fördjupade översiktsplan (FÖP) för Falkenbergs stad. I samklang med Boverkets (2023a) definition av *grön infrastruktur*, menar kommunen att grönstruktur ger generellt omfattande ekosystemtjänster, där inräknat biologisk mångfald. Kommunen ger exempel på grönstruktur såsom parker, naturmark i tätort samt närrekreationsområden (Falkenbergs kommun 2022a).

Lindholm (2002) menar att grönstruktur är ett koncept betingat med gröna objekt i det urbana sammanhanget, innefattande olika betydelser beroende på sammanhang. Detta kan förklaras ur en historisk synvinkel, då de studier som bistod implementationen av den nya Plan- och Bygglagen (PBL) 1994 har ett annorlunda perspektiv jämfört med de råddokument framtagna av Boverket. Det förstnämnda accentuerar behovet av kompetens för att förvalta den urbana utvecklingen och den ärvda grönstrukturen, motsägande Boverkets lust att i skyddande syfte fastställa vad gröna värden innebär (Lindholm 2002). Både Lindholm (2002) och Lövré (2003) menar att utredningen av PBL under 1990-tal ligger grund till variationen av begreppet precis som Boverkets skrifter under samma tidsperiod. Lövré (2003) resonerar i sin litteraturöversikt att grönstruktur stundtals avser många gröna koncept, såsom kyrkogårdar, parker eller trädgårdar; platser som kan betraktas som obebyggd mark, som begreppet således kan innefatta. Att områdena innehåller vegetation pekas ut som en gemensam nämnare för att få benämnas som grönstruktur.

Denna uppsats använder begreppen grönstruktur och grön infrastruktur synonymt och syftar till gröna ytor såsom parker, skog och naturmark som förser samhället med ekosystemtjänster. Det bör dock tas i beaktning att grönstruktur och grön infrastruktur kan ha varierande betydelse beroende på kontext i övriga sammanhang.

2.2 Grönstrukturens roll i ett urbant sammanhang

2.2.1 Välbefinnande

Trädgårdar, parker och grönskande gaturum med kvalitet beskriver Boverket (2023c) bidrar till en förbättrad hållbarhet och folkhälsa. Myndigheten hänvisar till forskning och redogör att grönska i ett urbant sammanhang leder till en bättre psykisk samt fysisk hälsa, genom att skapa plats för rörelse, kontemplation och umgänge. Grönytor stärker således städers gemenskap, hållbarhet och attraktion. De är även viktiga ur en demokratisk synpunkt, då de fungerar som en avgiftsfri mötesplats för alla samhällets grupper, oavsett bakgrund (Boverket 2023c).

Instämmande skriver Firehock et al. (2015) att ytor med träd bidrar till svalare och beboeliga städer genom att sänka markens temperatur. Träd kan även förbättra luftkvaliteten. Vidare fastställs att naturområden och skogar kan hjälpa människor som har ADHD, Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Symptomen rapporteras minska hos barn som vistas i grönområden och en studie påvisar att barn med ADHD som flyttade närmare grönska fick en förbättring i kognitiv funktion (Firehock et al. 2015).

2.2.2 Ekosystemtjänster

Lourdes et al. (2022) sätter i sin litteraturinsamling växande städer i relation till grönstruktur och ekosystemtjänster. Urban tillväxt frestar på stadens ekosystemtjänster. I takt med att städers befolkningsmängd växer ökar behovet att ta mark i anspråk. Markomvandlingen resulterar ofta i förluster av diverse ekosystem, som i sin tur leder till försämring och förluster av ekosystemtjänster och påverkar därmed befolkningen. Genom grön infrastruktur, såsom skog, parker och gröna tak, skapas utrymme för att bibehålla ekosystemtjänster i en urban kontext (Lourdes et al. 2022).

Falkenbergs kommun (2018) lyfter fram vikten av ekosystemtjänster samt grönstruktur i sin PM *Inventering och värdering av grönstruktur i Falkenbergs stad*. Kommunen menar på att tjänsterna vanligtvis delas in i fyra olika kategorier:

- Reglerande tjänster: förbättrar levnadsförhållanden. Innefattar minskning av buller, reglering av temperatur samt vattenflöde och förhöjd vatten eller luftkvalitet
- Stödtjänster: viktiga för ekosystem, b.la. fotosyntes och ekologiskt samspel
- Kulturella tjänster: som rekreationsmöjligheter, tjänster som hjälper en bättre folkhälsa
- Försörjningstjänster: syftande till matproduktion och energi

Vidare påpekas att flertalet grönytor kan bistå med flera tjänster samtidigt (Falkenbergs kommun 2018).

I takt med att behovet av resilienta städer ökar menar Lourdes et al. (2022) i sin litteraturinsamling att grön infrastruktur blir alltmer essentiell genom att mildra de påfrestningar som urbanisering samt klimatförändringar skapar. Att påtala och benämna begreppet ekosystemtjänster i ett urbant sammanhang synliggör vikten av att *bevara och skydda*, något som i många fall är mer kostnadseffektivt än att *bygga ny* grön infrastruktur för stadsbefolkningen (Lourdes et al. 2022).

2.2.3 Naturbaserade lösningar

Naturvårdsverket (2023) menar att naturbaserade lösningar är insatser som har ekosystemtjänsters funktioner som utgångspunkt. Lösningarna är kostnadseffektiva, användbara resurser som kan hantera diverse samhällsutmaningar genom att förbättra, omhänderta eller utveckla ekosystem. Naturbaserade lösningar är till exempel skogsbruk som använder blandskogsbestånd i mening att förstärka skogens förmåga att skapa ekosystemtjänster som kan omhänderta klimatförändringarnas effekter (Naturvårdsverket 2023).

I sin litteratursammanställning framhåller Mahmoud (2022) att naturbaserade lösningar är ett konceptuellt fenomen som, genom olika ekologiskt drivna och gestaltade lösningar, syftar till att handskas med diverse miljöutmaningar. Konceptet innefattar systematiskt integrerade åtgärder som arbetar *med* naturen *för* naturen. Samtidigt genererar de naturbaserade lösningarna flera ekosystemtjänster och hanterar urbana utmaningar. Då naturbaserade lösningar kräver en förståelse för såväl planering som design för att fungera blir konceptet komplext och tvärvetenskapligt (Mahmoud 2022).

Artikelns författare kopplar fortsättningsvis ihop naturbaserade lösningar och grön infrastruktur (Mahmoud 2022). Om de naturbaserade lösningarna inkluderas i en större sammanhängande grönstruktur kan lösningarnas effektivitet förbättras, samtidigt som ekosystemtjänsternas kapacitet utnyttjas till fullo. Författaren menar att lösningarna och urbana grönytor är komponenter i grön infrastruktur och förhöjer den urbana miljöns kvaliteter, vilket bidrar till en bättre folkhälsa och territoriell motståndskraft (Mahmoud 2022).

3. Stadsplanering och grönska

3.1 Förtätning

När invånare i ett geografiskt område flyttar till, och bor i städer sker en process som kallas för urbanisering (Nationalencyklopedin u.å.b). För hundra år sedan bodde ungefär 15 % av världens befolkning i städer, i jämförelse nutida 50 %. Även i Sverige syns en ökad urbanisering, speciellt under det senaste århundradet. Nationalencyklopedin (u.å.b) rapporterar att tidigt 1900-tal bodde cirka 30 % av befolkningen i en tätort och att andelen 1970 hade stigit till 81 %. 40 år senare, 2010, låg siffran på 85 %. Utbudet av nöje och sysselsättning som utbildning samt arbetsmöjligheter i större städer gör det attraktivt för huvudsakligen ungdomar att flytta. I motsats väljer äldre och barnfamiljer i regel att flytta till mindre orter (Nationalencyklopedin u.å.b).

Boverket (2016) skriver att städer i takt med bostadsbrist orsakade av en växande befolkningsmängd tidigare har valt att bygga utåt, resulterande i att jordbruks- och naturmark tas i anspråk. Detta leder i sin tur till längre geografiska transportsträckor och ett större bilberoende. I kontrast till detta har förtätning, att staden byggs inåt, blivit en vedertagen strategi. Kortare resvägar hävdas leda till reducerade utsläpp samt förbättrad potential till en välutvecklad kollektivtrafik, något som således gynnar hållbar utveckling (Boverket 2016).

I dagens debatt förknippas förtätning vedertaget med något positivt och hållbart. Tillgängligheten till olika sysselsättningar förhöjs precis som möjligheten för möten, bidragande till en högre social hållbarhet (Boverket 2016). Förtätning kan föreslås i översiktsplaner som ett sätt att skapa större sammankopplingar i städer för att arbeta mot en minskad segregation samt ökad trygghet. Myndigheten menar vidare att förtätning ibland kan ske för att fylla hål i stadsväven. Även utmaningar uppstår i följd av förtätning. För att förtäta tas grönytor ofta i anspråk och dagsljuskrav är svåra att tillfredsställa när byggnaderna är höga och täta (Boverket 2016).

3.2 Grönyta i den förtätade staden

I industrialiserade länder med städer som snabbt expanderar riktas exploateringsstrycket ofta mot grönytor (Haaland & van den Bosch 2015). I Asien, Storbritannien och Australien rapporteras om försvinnande grönområden, offentliga som privata, som konsekvens av förtätning. Förlusten av grönytor kan förklaras av behovet av grå infrastruktur som industrier och boende. Å andra sidan kan städernas geografiska expansion och en ökad användning av metoder för att mäta gröna värden bidra till att mängden grönska ökar (Haaland & van den Bosch 2015).

Haaland & van den Bosch (2015) beskriver ett tydligt samband mellan förtätning och reduceringen av diverse grönytor och menar att den grönyta, ny som gammal, som erbjuds i förtätade områden riskerar att bli otillräcklig, i storlek eller kvalitet. Grönområdets kvantitet tillika dess kvalitet påpekas viktig att bedöma, då grönyta av dålig kvalitet riskerar att förbli oanvänd. Fortsättningsvis syftas att grönstrukturen riskeras att bli lågt prioriterad under förtätningsprocessen, något som kan leda till social ojämnlighet. Förlusten av grönstruktur kan försämra möjligheterna för rekreation, försvaga den biologiska mångfalden samt resultera i en lägre levnadsstandard. Haaland och van den Bosch (2015) menar att erkännandet av de utmaningar grönstruktur möter under förtätning bidrar till fler försök att lösa problemen.

3.3 Grönstrukturplanering

I en planeringsprocess kan begreppet grönstruktur förekomma som ett *fenomen* såväl som ett *verktyg*. Firehock et al. (2015) menar att strävan efter att bevara våra grönytor har skapat fenomenet grönstrukturplanering.

Green infrastructure (GI) planning is a strategic landscape approach to open space conservation, whereby local communities, landowners and organizations work together to identify, design and conserve their local land network, in order to maintain healthy ecological functioning. (Firehock et. al. 2015:1)

Grönstrukturplanering innebär att identifiera samt värdera de ekologiska och kulturella resurser som finns tillgängliga i landskapet, således att prioritera dessa efter nutida och framtida behov (Firehock et al. 2015). På så sätt skapas en grönstrukturstrategi, en process som består av att *identifiera*, *evaluera* samt *främja* de områden som bedöms essentiella för att skapa en hållbar framtid. Författarna framhäver att det viktigaste är att förverkliga handlingar som garanterar grönstrukturens långsiktiga bevarande snarare än att fokusera på grönstrukturplanering som process (ibid).

Vidare påpekar Firehock et al. (2015) de många fördelarna med grönstrukturplanering. Genom att se grön infrastruktur i olika skalor, kan ett storskaligt perspektiv motverka isoleringen viktiga, gröna kärnområden. Grönstrukturplanering gör det på så sätt lättare att värna om den gröna infrastrukturen. Strategisk grönstrukturplanering kan likaledes möjliggöra att flera viljor tillgodoses samtidigt. I somliga sammanhang kan detta benämnas som *multi-objective planning*, när olika perspektiv, exempelvis ekonomisk utveckling, biodiversitet samt turism, tas i åtanke samtidigt. Författarna föreslår att ytor som kan tillfredsställa en mängd olika mål kan vara värda att bevara. Genom att kartlägga stadens grönytor och deras ekosystemtjänster underlättas stadsplaneringen då det skapar ett tydligt kommunikationssätt mellan markägare samt entreprenör (Firehock, et al. 2015)

Lindholm (2002) differentierar grönstruktur som en syssla, det vill säga att grönstrukturera, från produkten av denna handling. Om grönstrukturen inte är engagerat arrangerade i stadsmiljön bildar grönytorna ett mönster snarare än faktisk grönstruktur (Lindholm 2002). Vidare menar Lövré (2003) att grönstruktur vanligen får en identitet som något obebyggt och att dessa områden därför separeras från övrig urban miljö. Även om grönstruktur behöver differentieras från vissa urbana miljöer kan detta dras för långt, resulterande i att grönytorna inte längre förknippas som stadsbyggnadselement. Detta ställer grönytorna i ljuset av att de är stadsmässighetens motsats. Att förknippa grönstruktur med något obebyggt öppnar upp möjligheterna för att dessa exploateras och grönstrukturplaneringen äventyrar då att motverka sitt eget syfte (Lövré 2003).

3.4 Naturbaserat tänkande

Nature-based thinking, som på svenska kan översättas till naturbaserat tänkande, är ett nytt paradigm med ett bredare förhållningssätt kring planering, design och förvaltning av urbana miljöer. Det bör tillämpas på naturbaserade lösningar, grön infrastruktur och ekosystemtjänster (Randrup et al. 2020). Tankesättet bör agera transformativt och se förbi lösningsbaserade samt antropocentriska föreställningsramar. Genom tillämpning av ett naturbaserat *tänkande* i motsättning till ett fokus på naturbaserade *lösningar* kan ett mer omfattande socioekologiskt, inkluderande och naturbaserat förhållningssätt till våra städers grönstruktur framkomma. Detta innebär ett bredare arbetssätt som i perioder fungerar mellan olika discipliner, avdelningar och nivåer av förvaltning i mening att, oavsett täthet, skapa utrymme för grönska. Oavsiktliga fördelar får på så vis utrymme att uppkomma och kan studeras långsiktigt (ibid).

Ett naturbaserat tänkande hjälper yrkesverksamma att relatera till naturen och bekänna dess värde utan att fokusera på praktiska fördelar och tjänster. Enligt Randrup et al. (2020) syftar naturbaserat tänkande till ett sätt att bemöta planering av urbana miljöer med syfte att i naturens anda handla miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart. En tillämpning av tankesättet ger utrymme för ett naturbaserat holistiskt arbetssätt till grönstruktur i städer.

Medan ett fokus på naturbaserade *lösningar* kan brista i förståelse av långsiktig utveckling och oförutsägbara förändringar, ger ett naturbaserat *tänkande* utrymme för detta. Tankesättet tar genom en balansering av visionära och strategiska arbetssätt med stegvis planering utrymme att ha tidsdimensionen i åtanke. Således möjliggörs och gynnas en långsiktig och progressiv inställning till att förstärka fördelarna med urban grönska. Avslutningsvis föreslås naturbaserat tänkande inspirera ett kritiskt förhållningssätt till det vanliga och raka arbetssättet av planering, design, byggnation och förvaltning (Randrup et al. 2020).

4. Grönstrukturplanering, lagar och konventioner

Detta kapitel avser att undersöka benämningen av grönstruktur och grönstrukturplanering i globala såväl lokala konventioner, lagar och riktlinjer. Vidare syftas till att sätta vikten av grönstrukturplanering i en verklighetstrogen kontext och sammanhang.

4.1 Internationellt

4.1.1 Agenda 2030

September 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030, en ny utvecklingsagenda framtagen av Förenta nationerna, FN (Glokala Sverige 2019). 17 globala mål för hållbar utveckling framtogs, innefattande bland annat att mål för att skapa säkra samhällen, förhindra klimatförändringarna samt arbeta mot att utrota fattigdom. För att kunna utvärdera arbetet med målen har de delats in i 169 delmål med mätbara indikatorer. Flertalet av målen påverkar varandra, bidragande till en positiv utveckling på flera sätt än om bara ett mål uppnås. Social, miljömässig samt ekonomisk hållbarhet dominerar målsättningen i syfte att bidra till en inkluderande, rättvis samt hållbar utveckling för hela jordens befolkning (Glokala Sverige 2019).

Följande mål har inom ramen för denna uppsats identifierats som relevanta till grön infrastruktur. Dessa innefattar bland andra:

- Mål 3: God hälsa och välbefinnande
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 13: Bekämpa klimatförändringar
- Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

I dessa mål beskrivs till exempel att kommuner ska verka för en hållbar urbanisering och förbättra klimatrelaterad planering (Glokala Sverige 2019). Vidare redovisas att kommuner bör arbeta för att tillvarata samt samordna ekosystemtjänster och urbana grönytor vid planering, byggnation samt förvaltning i tätorter samt städer. Arbetet för att nå Agenda 2030 går att genomföra på en global, nationell, regional och kommunal nivå (Glokala Sverige 2019).

4.1.2 EU och grönstruktur

Europeiska Unionen (EU) (u.å.) beskriver vikten av grön infrastruktur och påpekar de fördelar som ekosystemtjänster förser oss med. Exempel på dessa är hantering av miljöförändringar, som reglering av klimatförändringar,

proviantering samt kulturella tjänster. EU menar fortsättningsvis att naturliga ekosystem kan bidra med en rad av dessa tjänster samtidigt och att ekosystemtjänsternas multifunktionalitet är en av den gröna infrastrukturens mest attraktiva fördelar. På så sätt är ett nätverk av välmående ekosystem ett alternativ till infrastruktur gällande mobilitet eller boende för en bråkdel av priset (EU u.å.).

EU (u.å.) förespråkar användningen av grön infrastruktur samt naturbaserade lösningar för att främja biodiversitet och EU:s medborgares livskvalitet. Vidare har EU framtagit en strategi för grön infrastruktur, vars syfte är att bevara, återställa samt förbättra den gröna infrastrukturen (ibid.). EU:s lagar överordnar Sveriges lagverk efter landets inträde i EU (Nyström & Tonell 2022) och har därför betydelse i en svensk kontext.

Boverket (2021) fastställer att Sveriges fysiska planering påverkas av direktiv från FN och EU. Diverse konventioner och agendor tas fram i FN och Sverige förpliktar sig dessa globala överenskommelser genom ratificering. Boverket (2021) beskriver vidare att fysisk planering inte är ett av EU:s kunskapsområden, men att utgångsläget för användning av mark- och vatten, regional utveckling och fysisk planering trots det fortfarande förändras av EU:s utslag samt initiativ (Boverket 2021).

4.2 Nationellt, regionalt och kommunalt

Den svenska staten ger regioner och kommuner ramar för fysisk planering från nationella mål och riksintressen (Boverket 2021). I enlighet med PBL består det svenska planeringssystemet av regionala planer, översiktsplaner (ÖP), områdesbestämmelser och detaljplaner (DP), där de två sistnämnda är juridiskt bindande. Ett annat exempel på lagreglering som påverkar fysisk planering är Miljöbalken (ibid). Balkens ändamål är att gynna en hållbar utveckling, där nuvarande samt framtida generationer får en god miljö. Vidare menas att utvecklingen baseras på synsättet att naturen har ett skyddsvärde och att människor har ett ansvar att väl omhänderta naturen (SFS 1998:808).

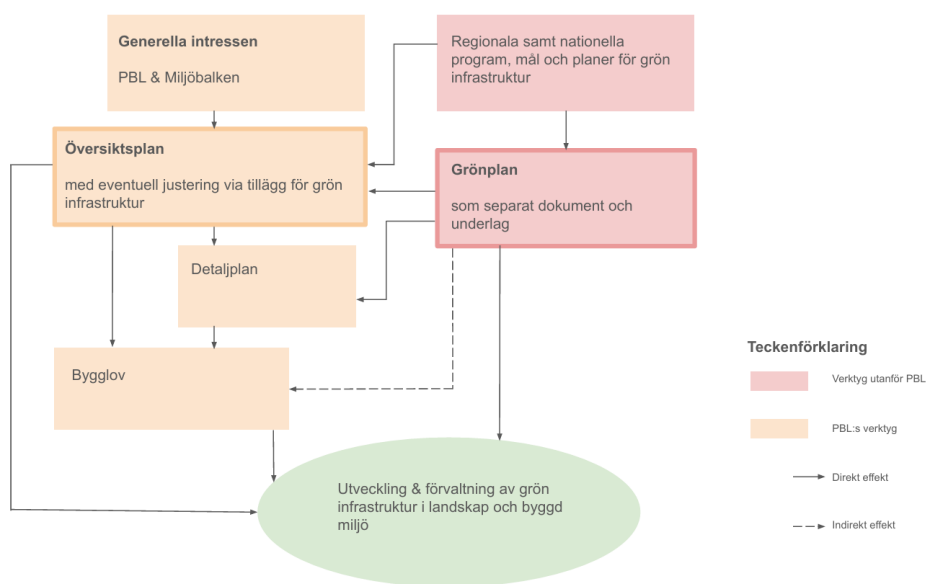
Regionala planer och ÖP tas fram på regional respektive kommunal nivå och påvisar den huvudsakliga inriktningen för beslut kopplade till lovgivning och planering. Planläggningen av mark- och vattenområden är kommunernas ansvarsområden. Enbart kommuner har makt att fastställa huruvida en planläggning godkänns och att anta planer (Boverket 2021). Detta kan benämnas som ett kommunalt planmonopol (Nyström & Tonell 2022).

Falkenbergs kommun (u.å.b) skriver att alla kommuner ska ha en gällande ÖP och att planen ska behandla allmänna intressen, mark- och vattenanvändningen, och riksintressen. Översiktsplaneringen bör främja en hållbar utveckling och kan användas som ett miljöpolitiskt instrument. Som addition till ÖP och för mer noggrann redovisning av mark- och vattenanvändning inom ett visst område kan en fördjupad översiktsplan (FÖP) framtas (Falkenbergs kommun u.å.). Nyström

och Tonell (2022) påpekar att DP, till skillnad från ÖP, är juridiskt bindande och att plandokumentet därför är det viktigaste för att fullfölja planeringens intentioner.

4.2.1 Grönplaner

Många kommunala styrdokument berör grönstruktur (Boverket 2023b). För att visa hur en kommun kan arbeta med grönstruktur i landskap, samhällen och städer kan en grönplan framtas. Plandokumentet är vedertaget fristående och tydliggör samt analyserar grönskans fördelar och behoven av utveckling. Framtagandet kan ske innan, kontinuerligt eller separat från arbetet att skapa en ny ÖP. Kommunen samt arbetets ambitionsnivå, ändamål och omfång avgör vilken instans styrdokumentet antas av. Instansen som antar planen har direkt påverkan på dokumentets status och hur många av en kommuns förvaltningar som påverkas. Genom tematiskt tillägg, i enlighet med PBL, kan grönplanen tas fram som en kompletterande ändring av ÖP (Boverket 2023b).

Figur 1. Illustration som förtydligar kopplingar gällande dokument som berör fysisk planering. Illustrerad av författaren (2025) med inspiration från Boverket (2023b). En framtagen grönplan påverkar flera steg i den kommunala planeringen.

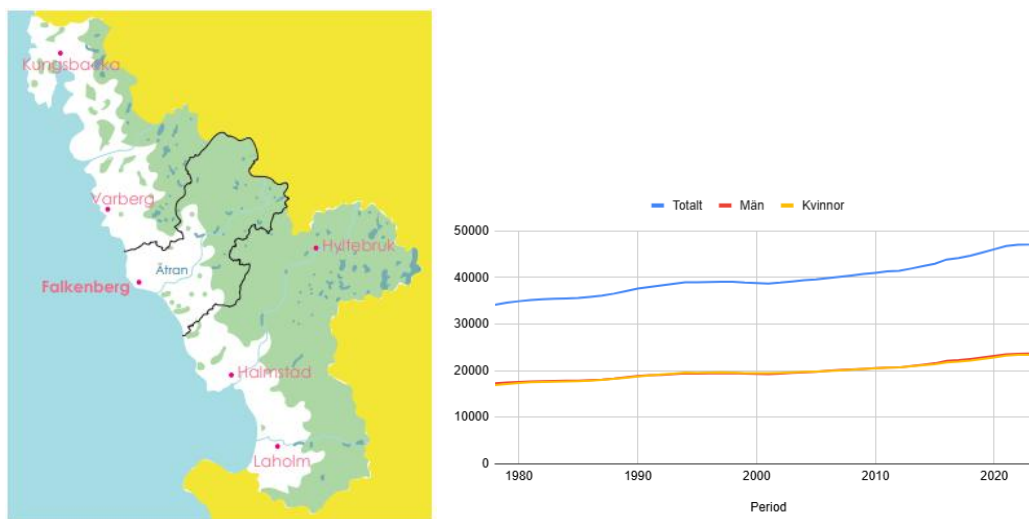
Boverket (2023b) redogör att de behov och utgångslägen en kommun har formar grönplanens inriktning och innehåll. Att utvärdera och prioritera grönytor kan exempelvis vara mer aktuellt om en kommun har ett högt exploateringsstryck, medan en kommun med annorlunda behov istället kan fokusera på förbättring av grönområden. För kommuner med ett kustnära läge kan ett grönblått perspektiv vara angeläget i grönplanen (Boverket 2023b).

Således ger dokumentet möjlighet för kommuner att beslutsfatta om strategier, ståndpunkter, målsättningar och vägledning för fortsatt arbete med grönstruktur (Boverket 2023b). Grönplanens analyser, strukturbilder och kartor kan användas som underlag och planens strategiska delar påvisar en långsiktig politisk riktlinje. Boverket (2023b) beskriver vidare att grönplaner innefattande handlingsplaner ger konkreta åtgärder samt styrfart åt fortsatt utvecklingsarbete, gällande bland annat anläggning av nya grönytor och praktisk skötsel. ÖP och generell fysisk planering kan använda den framtagna grönplanen som ett integrerat underlag. Boverket (2023b) menar att det på så vis är ett angeläget verktyg i processen att arbeta med Agenda 2030, men även för hållbar samhällsplanering överlag.

5. Falkenbergs kommun

5.1 Introduktion till Falkenbergs kommun och tätort

Mitt på Hallandskusten ligger Falkenbergs kommun, med en landareal på 1115 kvadratkilometer. Kommunen är Halland läns geografiskt sett största kommun (Falkenbergs kommun 2014). Europaväg 6/20 korsar kommunen precis som Väst kustbanan mellan Göteborg och Malmö (Nationalencyklopedin u.å.a). Februari 2025 hade kommunen 47 358 invånare (Falkenbergs kommun u.å.a) och den genomsnittliga åldern 2023 var 44 år (Ekonomifakta u.å.a.).

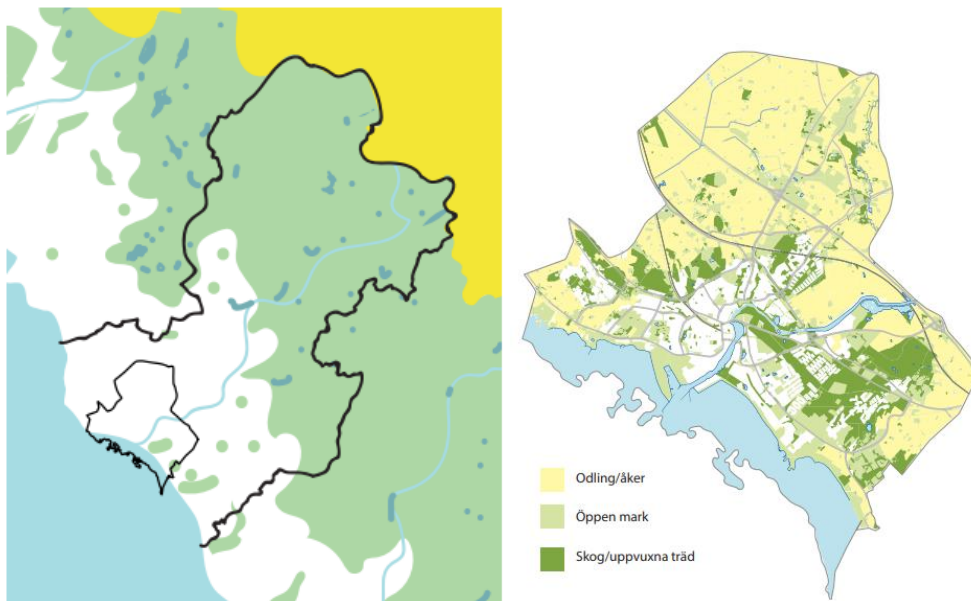

Figur 2. Till vänster. Falkenbergs kommun geografiska läge (Falkenbergs kommun 2021:10). Den svarta linjen visar gränser för Falkenbergs kommun. Kommunen angränsar till Halmstad och Varbergs kommun. Kommunens mark består till stor del av skog och åkermark.

Figur 3. Till höger. Visar en ökning av befolkningens mängden i Falkenbergs kommun (Edvina Axelsson (2025) efter SCB, se Falkenbergs kommun u.å.a).

En ökad befolkningens mängd i Falkenbergs kommun under 2000-tal kan förklaras av invandring från utlandet och angränsande län (Nationalencyklopedin u.å.a). Kommunens största privata arbetsgivare är Gekås Ullared AB och kommunen hade 2023 en sysselsättningsgrad på 83,7 % (Ekonomifakta u.å.a). Med företag som Carlsberg Sverige, SCA Hygiene Products och Gekås Ullared har kommunen en anmärkningsvärd verkstads- och livsmedelsindustri. Falkenbergs kommun har även omfattande transport- och handelssektorer samt ett viktigt jordbruk. Stadens hamn har varit avgörande för den industriella utvecklingen (Nationalencyklopedin u.å.a).

Vid ån Ätrons mynning ut i havet Kattegatt ligger Falkenbergs stad och tätort (Nationalencyklopedin u.å.a). År 2014 hade staden en befolkningsmängd på ungefär 24 000 invånare (Falkenbergs kommun 2014) och år 2021 antalet invånare nått 28 747 (Nationalencyklopedin u.å.a), innebärande en ökning på nästan 20 %. Turism samt verkstads- och livsmedelsindustri är viktigt för hamnstaden, som i övrigt har ett allsidigt näringsliv (ibid).

Figur 4. Till vänster. Den tunna svarta linjen visar Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2021:11).

Figur 5. Till höger. Visar en vy över markfördelningen i Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2021:15). Stadskärnan ligger bredvid Kattegatthavet och är omgiven av jordbruksmark. Ån Ätran rinner igenom staden.

5.2 Grönstruktur i kommunens plandokument

5.2.1 Hallands län

I samrådsversionen av förslag till regionala fysisk plan för Halland kring hållbarhetsbedömningar (2024) beskrivs hur länets geografiska närhet till hav men även inlandets skog- och kulturlandskap bidrar med flertalet naturvärden. Den gröna infrastruktur och de ekosystemtjänster som länet innefattar grundas på länets hav och skogsytor. Region Halland (2024) pekar ut den gröna infrastrukturen som en essentiell möjlighet, ur flera perspektiv, för regionens utveckling. Ett ökat markanspråkstryck förväntas riktas mot den gröna infrastrukturen i takt med en ökad befolkningsmängd. Behoven riskerar att påverka grönyrtornas upplevelser och funktioner, exempelvis ett försämrat friluftsliv samt förlust av reglerande ekosystemtjänster. I framtiden menar regionen att stärka grönområdena i takt med att befolkningsmängden växer genom sin plan *Utveckla och bevara naturresurser för ett attraktivt Halland*. I plandokumentet kommer regionen att peka ut ett större grönområde som bör värnas mellanregionalt och mellankommunalt. Region Halland (2024) menar att planen på så sätt kan skapa en större förståelse för den storskaliga grönstrukturen och således etablera ekologiska samband kommunövergripande.

Att regionala planers avsiktlighet och strategiska ändamål fullföljs betonas som en utgångspunkt för att bevara grön infrastruktur. Vidare menar regionen (2024) att kommunerna bör planera bebyggelse- och transportinfrastruktur så att den inte avbryter sammanhängande delar av grönstruktur. Om den gröna infrastrukturen skärs av vid exploatering kan principiell kompensation för att reducera negativa konsekvenser vara aktuellt. Grönstruktur som vanligtvis hittas i tätorter, exempelvis alléer och parker, beskrivs ha minskat i det övriga landskapet. Region Halland (2024) menar därför att tätortens, i skalan mindre, grönstruktur bör studeras för att möta regionens storskaliga grönstruktur när tätortsutveckling tar grönområden i anspråk. Däremot påpekar regionen själv att det inte framgår i sina planmaterial hur en sammankoppling mellan finskalig och storskalig grönstruktur bör ske (Region Halland 2024).

Länsstyrelsen för Hallands län (u.å.) skriver att de arbetar på att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Ett första utkast framtogs 2018 och någon uppföljning har inte publicerats. I utkastet av dokumentet redovisas relationen mellan grönstruktur och tätorter som essentiell och länsstyrelsen redogör för grönstrukturens fördelar, samtidigt som att markbehovens olika viljor påtalas som många (Länsstyrelsen Hallands län u.å.).

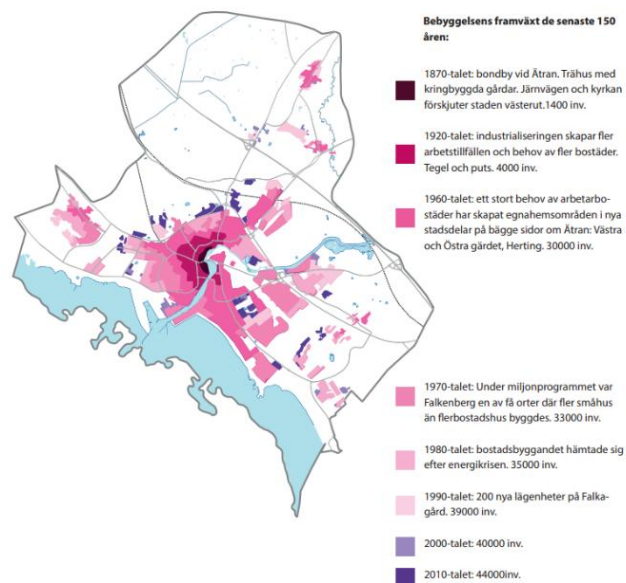
5.2.2 Översiktsplan

I Falkenbergs kommuns ÖP (2014) redovisas en hållbar tillväxt för framtidens samhällsbyggande som en av planeringens utgångspunkter. Kommunen skriver att en intressant utveckling äger rum i kommunen, då antalet invånare samt verksamheter ökar. Med utvecklingens fördelar tillkommer således utmaningar. Bland annat betonas samhällsförändring, klimatförändringar och intressekonflikter som problem att ta sig an. Falkenbergs kommun (2014) resonerar fortsättningsvis om exploatering av naturmark, jordbruksmark och grönområden och ifrågasätter hur de bygger staden på bästa sätt för att inte riskera att förlora de värden som ytorna bidrar med.

Kommunen (2014) fastställer ett huvudscenario med målsättningen att befolkningsmängden ska ha vuxit till ungefär 50 000 invånare till 2030. Önskvärt bör ökningen ske med en stabil och jämn ökning för att ge grund till en god planering. Detta innebär en tillväxt med cirka 8 000 invånare från 2014 och kommunen menar att runt 3600 bostäder bör tillkomma för att tillgodose målsättningen. Dessa bör byggas i goda lägen i närhet till kommunikationer. Permanentning av fritidshus, flyttkedjor och ny- och ombyggnation ges som förslag på exempel av bostadsförsörjning.

Två strategier berörande grönplanering redovisas i ÖP (Falkenbergs kommun 2015). I den första strategin, *Strategi 1 – Planera för en hållbar stadsutveckling*, redogör kommunen (2014) att Falkenberg ska vara en eftertraktad plats för verksamhet, boende och besökare, idag som i framtiden. I mening att säkerställa detta bör framväxten ske i harmoni med de värden och resurser som kommunens naturmiljöer erbjuder. Kommunen framhäver att ytor med dokumenterade höga naturvärden från inventeringen 2011 (se underkapitel 5.2.7 och bilaga 1) i största möjliga mån ska undvikas att exploateras och bör skyddas från negativ påverkan. Samtidigt påpekas att spontana respektive planerade möten i offentlig och privat kontext ska möjliggöras genom planering och att stadens fysiska förbindelser bör förstärkas. Detta genom att överbygga hinder som stora vägar och genom att förbinda olika stadsdelar.

Således kan *Strategi 3 – Förstärk Falkenbergs stad* i ÖP kopplas till grönplanering. Kommunen (2014) menar att staden det senaste århundrandet har expanderat på kringliggande natur- och jordbruksmark i syfte att bygga bostäder, industri, service och vägar. Ju större staden blir geografiskt desto mer infrastruktur krävs och de geografiska transportsträckorna ökar. Staden har möjlighet att växa genom förtätning, men stadens värden bör bevaras.

Figur 6. Kartan visar Falkenbergs stads framväxt de senaste 150 åren (Falkenbergs kommun 2021:12). Staden har historiskt sett expanderat utåt.

Samtidigt som viktiga resurser behöver omsorg behöver staden växa, med hjälp av bland annat förtätning och komplettering av bebyggelse. Stadens grönområden menas behållas samt förbättras enligt planeringsinriktningarna. Som rekommendation för mark- och vattenanvändningen i hela kommunen framhävs att grönområden i koppling till bostäder ska säkras vid planering och exploatering av nya områden och förtätning. Även övriga viktiga stråk och grönområden ska värnas om och utvecklas. Om värden försvinner bör dessa kompenseras för att säkerställa att kvaliteter inte går förlorade (Falkenbergs kommun 2014).

5.2.3 Fördjupad översiktsplan Falkenbergs stad

FÖP för Falkenbergs stad (2022a) förtydligar de strategier och den struktur som kommunens översiktsplan (2014) redogör. I plandokumentet framhävs tydligt att staden inte ska bygga på viktig grönstrukturs bekostnad. Falkenbergs kommun (2022a) menar att grönstrukturen söder om Ätran är stabil och bör bevaras, medan grönstrukturen norr om ån bör förbättras. Utvecklingen av grönstrukturen ska riktas in på biologisk mångfald och rekreation. Ytterligare en utgångspunkt som nämns är vikten av förtätning, ur ett ekosystem- och ekonomiskt perspektiv. Vidare hävdas att staden på lång sikt kommer behöva expandera på omkringliggande jordbruksmark, även om det ur en hållbarhetssynpunkt är väsentligt att ianspråkta så lite som möjligt. Detta då kommunen inte vill exploatera på stadens grönområden eller de omkringliggande mossområden (Falkenbergs kommun 2022a).

5.2.4 Förtätningsanvisningar

I syfte att påvisa hur Falkenbergs bostadsområden ska kunna omvandlas eller förtätas med ett positivt utfall framtoqs förtättningsanvisningar i samband med FÖP för Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2022b). Dokumentet bistår som underlag vid prövning av lämplighet av diverse förtättningsprojekt men kan även användas till att inspirera fastighetsägare.

Kommunen (2022b) påpekar att de saknar rådighet kring att bestämma vilka, när eller om utpekade privatägda förtätningsområden ska omvandlas. Områden med höga ekosystemtjänstvärden, grönområden eller jordbruksmark framställs som olämpliga för tillbyggnader. Några av de ökade stadskvaliteter vid förtätning som nämns innefattar markhushållning, effektivisering, reducerat transportbehov samt mer liv i stadsrummet. Avsaknad av dagsljus, minskad mängd offentliga rum och en ökad andel hårdgjord yta listas som nackdelar som kan uppstå av förtätningen sker bristfälligt (Falkenbergs kommun 2022b).

Exempel på lämplig förtätning innefattar bland annat tillägg av flerbostadshus, förtätning i sammankoppling till kollektivtrafikstråk och förtätning i sammankoppling med generell omvandling (Falkenbergs kommun 2022b). Förtätning på bekostnad av höga ekosystemtjänstvärden eller på ej ianspråktagen mark med dålig koppling till kollektivtrafik och centrum med mera föreslås som olämpliga områden. I sin tur har även kommunstyrelsen beslutat om riktlinjer för förtätning. Dessa ska följas principiellt och vägledande vid eventuell förtätning. Bland annat innefattar riktlinjerna att de grönområden som inventerades 2011 med en värdering på klass fyra och över lämpligtvis ska bevaras, men att i områden med brist på grönstruktur bör även områden med klass fem inte exploateras (se underkapitel 5.2.7 och bilaga 1). Kommunstyrelsen menar fortsättningsvis att en bebyggelse av stora, icke exploaterade områden kan vara aktuellt om det kopplar samman staden och inte riskerar övriga värden och att blandade boendeformer är lämpligt (Falkenbergs kommun 2022b).

Flertalet sätt att förtäta redogörs för. Dessa innefattar bland annat tillbyggnad, påfyllning av lucktomter, exploatering av allmänna eller ineffektivt använda ytor (Falkenbergs kommun 2022b).

Figur 7. Illustration av de ovan nämnda typerna av förtätning (Falkenbergs kommun 2022b:11).

5.2.5 Grönstrukturstrategier

2015 framtog Falkenbergs kommun ett plandokument för Falkenberg stads grönstrukturstrategi. Syftet med dokumentet innefattar att utveckla ledsagande strategier för grönstrukturen och att förtydliga dess roll samt angelägenhet i staden. Fyra mål med strategier presenteras i strategidokumentet:

1. "Falkenbergare ska ha god tillgång till parker och naturområden."
 - a. "Bostadsnära parker och grönområden bör finnas 300 meter från bostad och arbetsplats."
 - b. "Grönområden ska vara lätta att nå med buss, cykel eller till fots."
2. "Falkenberg ska vara en grön stad, där både sociala och ekologiska värden tillgodoses."
 - a. "Förbättra de sociala och biologiska kopplingarna mellan stadens grönytor samt havet och Ätran."
 - b. "Integrera grönstruktur med befintliga strukturer som gång- och cykelstrukturer och i gaturummen."
 - c. "Stärka befintliga parker och grönytor samt utveckla nya parker och grönområden."
3. "Grönområden med höga biologiska och sociala värden bör bevaras samt i hög utsträckning skyddas vid exploatering och andra markintressen."
 - a. "Använda kompensationsåtgärder i planeringsprocessen."
4. "Parker och naturområden ska ha ett rikt växt- och djurliv samt bidra till upplevelser."
 - a. "Skapa ett varierat innehåll i parker och naturområden."
 - b. "Utveckla mångfalden av ekosystemtjänster."

(Falkenbergs kommun 2015:8-11.)

Fortsättningsvis beskriver Falkenbergs kommun (2015) grönområden med utvecklingspotential, pågående projekt och framtida projekt. Kompensationsåtgärder, sammanhängande grönstråk, värderingskarta och utvecklingsplan för parker listas som områden att arbeta vidare med framöver (Falkenbergs kommun 2015).

5.2.6 Styrdokument för blågröna strukturer

Falkenbergs kommunstyrelse (2022c) har beslutat att ge kommunstyrelseförvaltningen uppdraget att framarbete ett styrdokument för blågrön infrastruktur. Ändamålsenlig grönstruktur bör planeras och utgör en omfattande del i planeringen av hållbar vatten- och markanvändning. Dokumentet syftar till att underlätta planhandläggare att tillförsäkra blågröna värden under detaljplanering. Styrdokumentet ska således konkretisera och stödja ÖP och dess strategier men även arbeta i enlighet med Agenda 2030. Den styrning som efterfrågas är i linje med den politiska visionen och mål vad gäller ekologisk hållbarhet, exempelvis klimatneutralitet, ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Dokumentet ska bidra till att målen nås (Falkenbergs kommun 2022c).

5.2.7 Tätortsnära natur i Falkenberg, 2011

Detta underkapitel redogör för inventeringen och värderingen som utfördes 2011. Konsulten som utförde inventeringen tilldelades uppdraget efter upphandling och all metodik samt resonemang är dennes egna. Inventeringen av BioDivers Naturvårdskonsult utgör grunden för fallstudien.

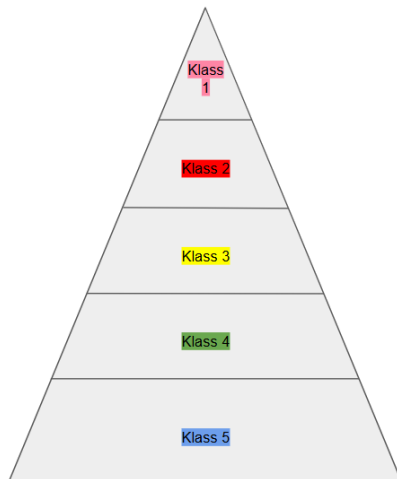
Med målsättning att skapa en kunskapsgrund för stadens grönstruktur utförde BioDivers Naturvårdskonsult åt Falkenbergs kommun år 2011 en inventering över tätortens grönytor. Syftet med inventeringen var att ta fram en biotopkarta över Falkenbergs centralort som redovisade vilka naturtyper, skyddsvärda arter och naturvärden som grönytorerna innefattade. Grönkartan som utvecklades skulle vidare kunna bistå under samhällsplanering och som grund för utveckling för strategiska riktlinjer för grönstruktur (BioDivers Naturvårdskonsult 2011).

Konsulten (2011) redovisar naturvärdesbedömning som ” [...] ingen exakt vetenskap [...]” (BioDivers Naturvårdskonsult 2011:162) utan som ett åtagande baserat på en kunskapssamling innefattande ekologi, naturgeografi och naturvård där flera perspektiv möts. Det enskilda områdets betydelse värderas i förhoppning att bibehålla och återskapa den biologiska mångfalden på flera olika skalor, nationellt som globalt. Det regionala perspektivet används huvudsakligen och områdena sätts i relation till andra inom regionen. Ett öppet förhållningssätt till myndigheter, företag och markägare bör förankras vid en naturvärdesbedömning och arbetet bör vidare redovisas på ett sätt som uppmanar berörda aktörer att bevara de uppmätta naturvärdena (BioDivers Naturvårdskonsult 2011).

Totalt inventerades 445 biotopytor som klassades på en femgradig skala. Påträffade arter, djur- och växtsamhällen samt uppträdandet av diverse strukturer samt processer fungerar som underlag till bedömningen. Indikatorsarter för ängsmark, rödlistade arter, signalarter och övriga skyddsvärda arter samt djur- och växtliv var också avgörande. Naturvårdskonsulten (2011) resonerar att även om områden saknar speciella biologiska värden kan andra naturvärden vara värdefulla. Exempel innefattar områden viktiga för landskapsbild, historia och

friluftsliv. Faktorer som dessa har inte bedömts i naturvärdesklassningen, men har lagts till som extra information (BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Bedömningen för de inventerade biotopytorna är baserade på en tabell med utvalda kriterier (se bilaga 1).

I rapporten menar BioDivers Naturvårdskonsult (2011) att exploatering är det mest omfattande hotet mot de kartlagda grönyttorna. Det stora behovet av byggnader och vägar riskerar att ta viktiga områden och gröna korridorer i anspråk. Vidare menas att även om gräsmattor anläggs under markförändringen så

äventyrar den tillsatta matjordens näring att bidra till en minskad artrikedom av blommande örter. Om områden med gles vegetation reducerar försvinner livsmiljöer för flera arter av insekter. Andra störningar som införda främmande arter, markslitage, ogenomtänkt parkskötsel och igenväxning pekas ut som eventuella hot (BioDivers Naturvårdskonsult 2011).

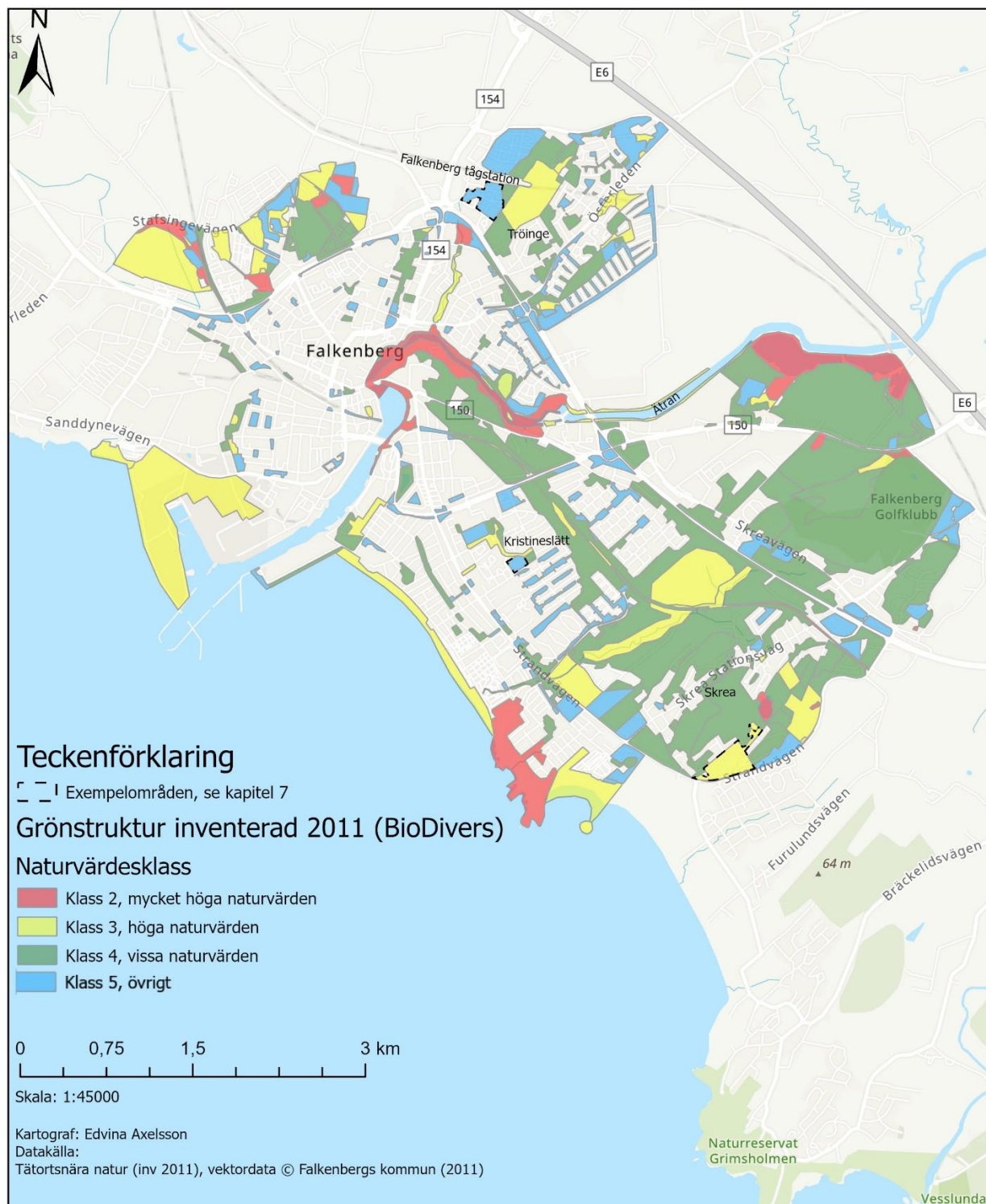
Figur 8. Förenklad illustration av naturvärdesklassningen. Illustrerad av författaren (2025) med inspiration från BioDivers Naturvårdskonsult 2011. De inventerade ytorna klassas efter kriterier (se bilaga 1) på en ett till femgradig skala efter sina naturvärden.

6. Grönstrukturens förändring i Falkenbergs tätort

Kartmaterialet i detta kapitel är baserat på BioDivers Naturvårdskonsults underlag från inventeringen 2011. Redogörelse för inventeringen hittas i underkapitel 5.2.7 och kompletterande underlag för naturvärdesklasserna finns i bilaga 1.

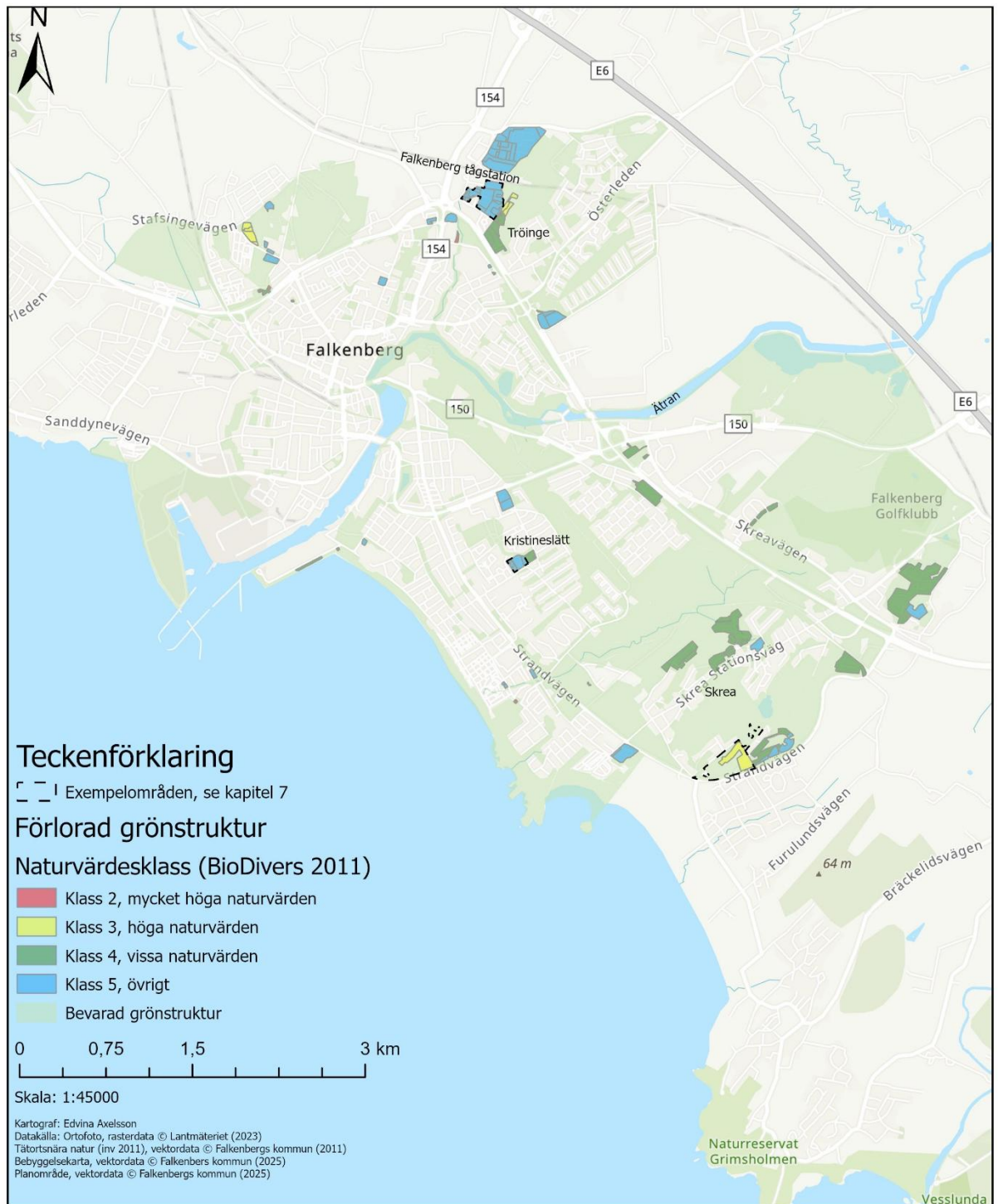
Karteringen av förlorad grönstruktur är gjord av författaren med inventeringen som underlag.

Grönstruktur inventerad 2011 i Falkenberg tätort

Figur 9. Karta över de områden som inventerades 2011 i Falkenbergs tätort. Områdena är klassade från två till fem beroende på naturvärde (BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Kartograf Edvina Axelsson (2025). Mycket av grönstrukturen är placerad söder om Åtran och i utkanterna av staden. Naturen i anknytning till ån eller havet har generellt sett högre naturvärdesklass. Inga ytor klassades med naturvärdesklass 1.

Förlorad grönsstruktur (2025), naturvärdesklass

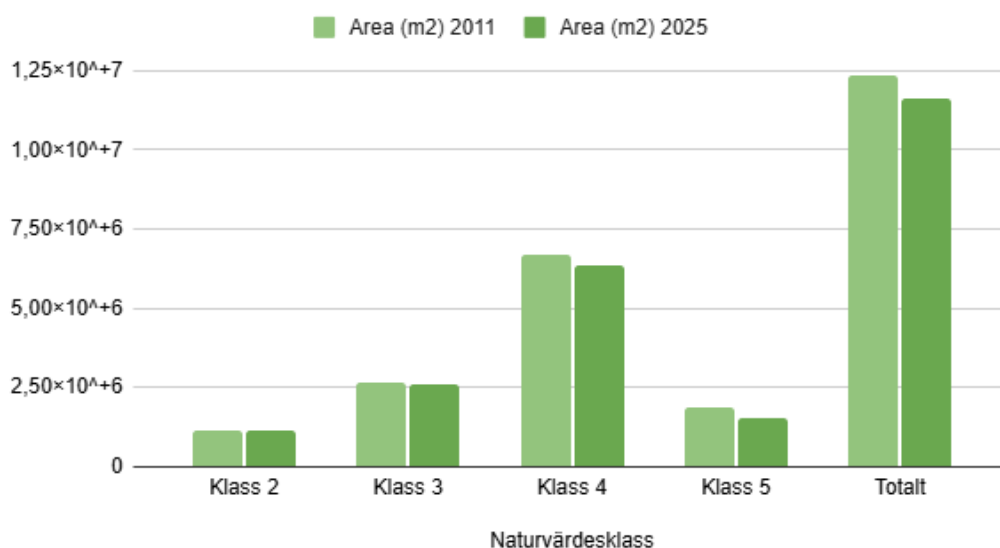
Figur 10. Kartan visar vilka av de områden som inventerades 2011 där grönsstrukturen har förlorats, sorterat efter naturvärdesklass (se bilaga 1, BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Kartograf Edvina Axelsson (2025). "Bevarad grönsstruktur" är den grönsstruktur som inventerades 2011 (Biodivers Naturvårdskonsult) men som inte har förändrats. Majoriteten av den försvunna grönsstrukturen finns i utkanten av tätorten, framför allt vid Tröinge och Skrea.

Tabell 1: Mängden grönstruktur 2011 och 2025

Naturvärdesklass	Area (m2) 2011	Area (m2) 2025	Förlorad mängd grönstruktur (%)
Klass 2	1 143 002	1 139 180	0,3%
Klass 3	2 672 652	2 620 689	1,9%
Klass 4	6 685 541	6 332 210	5,3%
Klass 5	1 871 606	1 526 590	18,4%
Totalt	12 372 801	11 618 669	6,1%

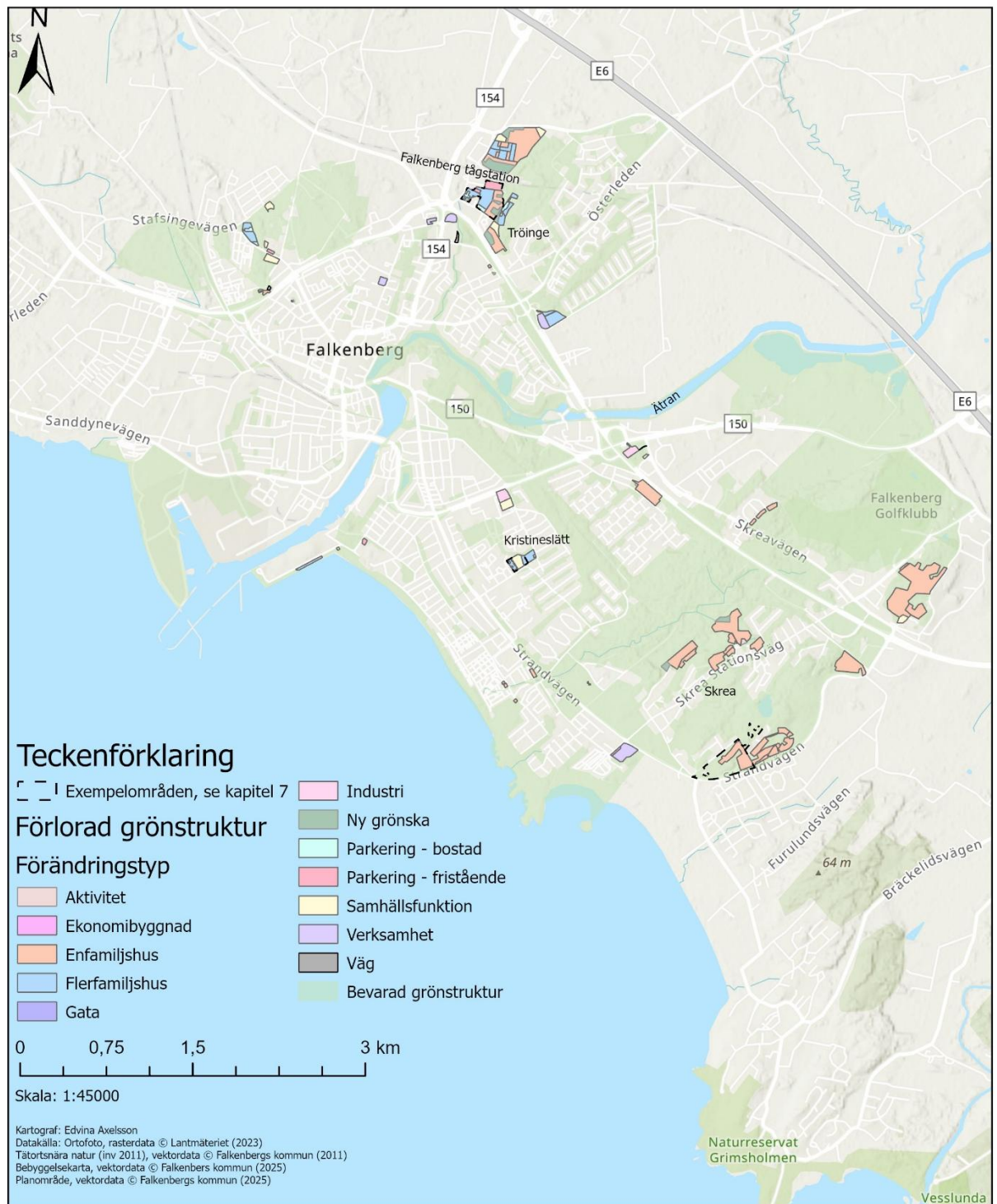
Tabellen visar hur mängden grönstruktur har förändrats från 2011 till 2025, mätt i kvadratmeter (Edvina Axelsson 2025). Relativt lite av naturvärdes klass två, tre och fyra har gått förlorad, medan naturvärdesklass fem har exploaterats mest. Desto lägre naturvärde har mer exploaterats.

Stapeldiagram över förlorad mängd grönstruktur 2011-2025

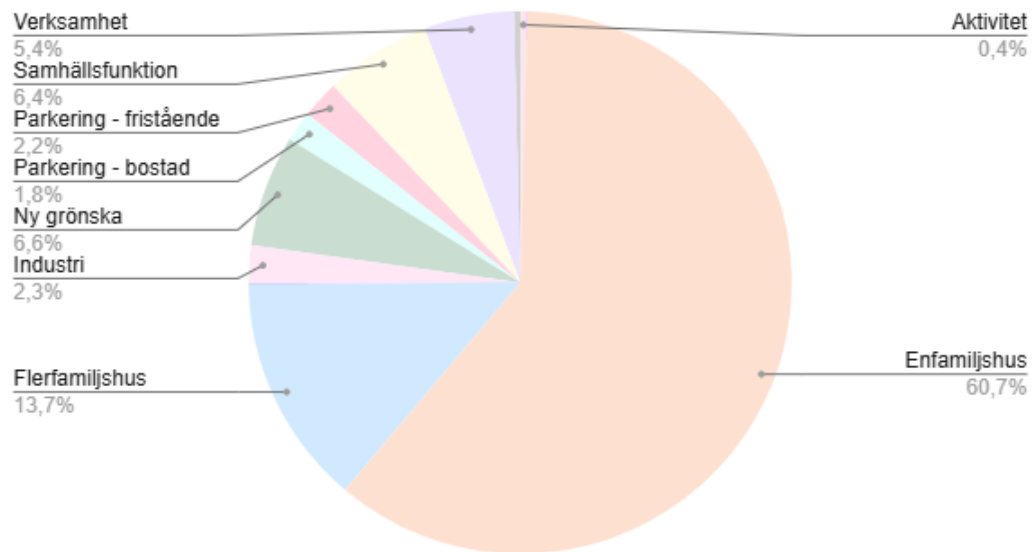
Figur 11. Stapeldiagrammet visar hur mängden grönstruktur har förändrats från 2011 till 2025, mätt i kvadratmeter (Edvina Axelsson 2025). Majoriteten av grönstrukturen i tätorten är klass fyra, där en relativt liten mängd grönstruktur har förlorats.

Förlorad grönsstruktur 2025, markförändringstyp

Figur 12. Kartan visar vilka av de områden som inventerades 2011 där grönsstrukturen har förlorats, sorterat efter vilken markförändringstyp som har skett. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Runt Tröinge, vid tågstationen, har en blandad bebyggelse uppkommit, med en del närliggande verksamhet. Även vid Kristineslätt har en del grönsstruktur omvandlats till bland annat samhällsfunktion och flerfamiljshus. I Skrea har huvudsakligen enfamiljshus uppförts.

Markförändringstyp av förlorad grönstruktur

Figur 13. Cirkeldiagrammet visar vilken typ av förändring som har hänt på den förlorade grönstrukturen, mätt efter antalet kvadratmeter per förändringstyp (Edvina Axelsson 2025). Nästan 75 % av markförändringen har resulterat i bostäder, där majoriteten har blivit enfamiljshus. Även en del ny grönska, samhällsfunktion och verksamhet har tillkommit.

7. Nedslag i tre stadsdelar

Dessa områden är exempel på ytor som inventerades och värderades år 2011 (figur 9) och som har omvandlats från grönstruktur till en ny markanvändning (figur 10 & figur 12). Urvalet har skett efter deras olika ursprung, geografiska läge och variation av markförändringstyp. Fallstudien studerar ytorna närmare i syfte att få en mer detaljerad och konkret bild markförändringen. Sofia Hedberg Broberg intervjuas om varje område och ger på så vis fallstudien sitt perspektiv och sin fördjupade kunskap. Intervjupersonen har en examen från Göteborgs Universitet och arbetat i Falkenbergs kommun sedan 1997, först som kommunekolog och från 2013 som översiktsplanerare. Många insikter och reflektioner framfördes under intervjun kring stadsplanering och markexploatering, men redogörelsen har begränsats efter uppsatsens ramar.

7.1 Västra Tröinge

Västra Tröinge är ett nybyggt område precis intill tågstationen, i stadens nordöstliga utkant. Tidigare har det till stor del varit åker och naturmark, av blandad naturvärdesklass. Efter exploatering har en blandad bebyggelsestruktur uppkommit. Området började att bebyggas 2018 och är ännu inte färdigbyggt.

Figur 14 & Figur 15. Fotografier av enfamiljshus, flerfamiljshus och parkering till bostäder i det studerade området i Tröinge (Edvina Axelsson 2025).

Naturvärdesklass: 5, övrigt

Naturtyp: Åker (övergiven)

Markägare 2011: Privat

Markförändring: Parkering – fristående, parkering – bostad, ny grönska, enfamiljshus, flerfamiljshus

Tidsintervall för byggnation: 2018 – pågående

Omvandlingstyp: Exploatering av före detta jordbruksmark för bostäder

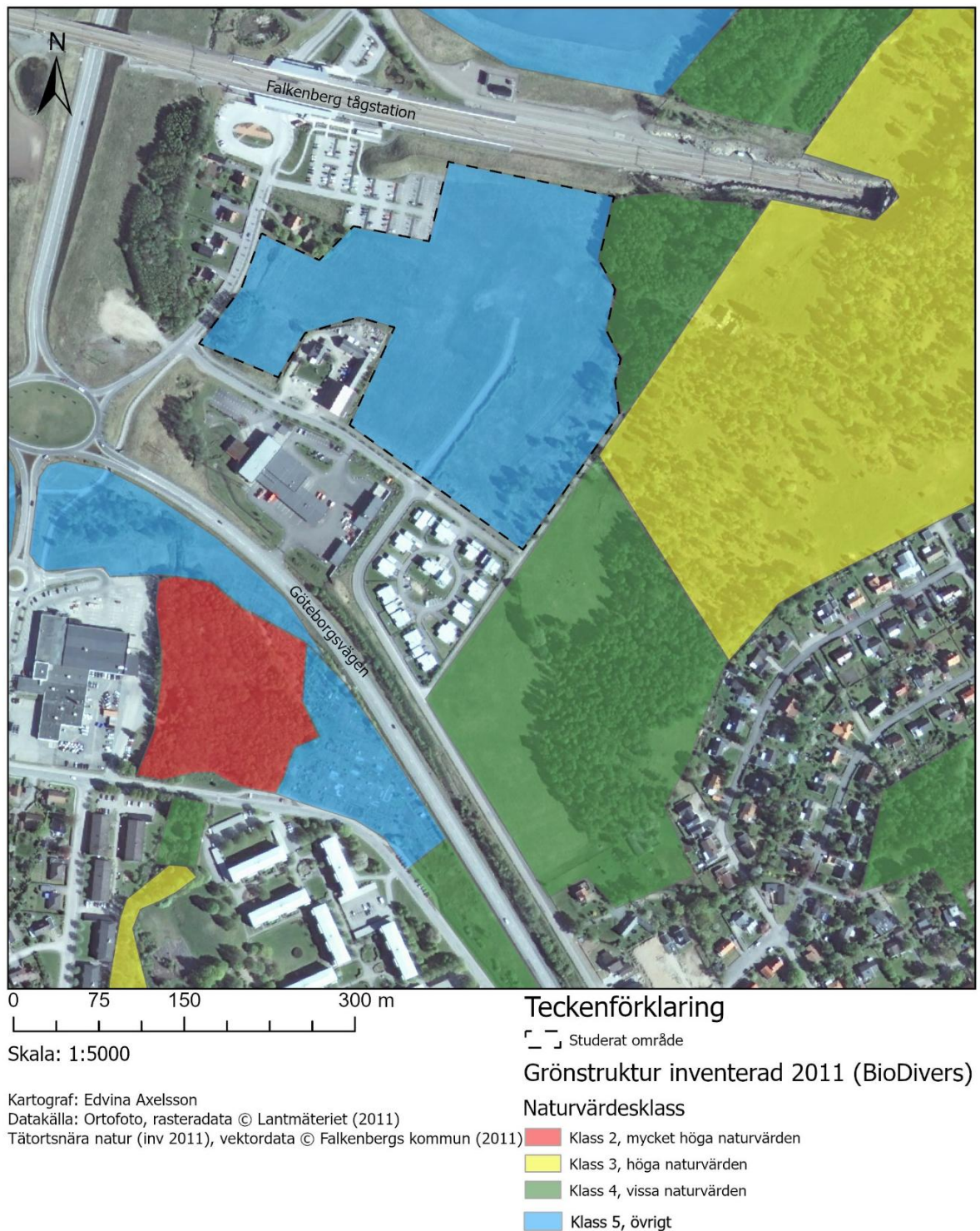
FÖP Falkenbergs stad (Falkenbergs kommun 2022a): Utpekad som område för utbyggnad, planerade bostäder och multifunktionell bebyggelse.

Översiktsplaneraren berättar:

Under intervjun berättar Hedberg Broberg att kommunen i samband med att tågstationen år 2008 flyttades till dess nuvarande plats, i västra Tröinge, valde att bygga bostäder vid tågstationen för att koppla ihop området med staden. Marken upplevdes som ”splittrad” och igenväxt innan exploatering. Det fanns en vilja att tillföra en mer blandad bebyggelse, med flerfamiljshus, som komplement till den stora mängd villor som finns i kommunen. Hedberg Broberg påpekar att hon i framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för centralortsområdet (antagen 2007 och upphävd 2022) önskade att vissa delar av grönstrukturen som angränsar det studerade området, dåvarande betesmark, inte skulle ha bebyggts men att detta inte fick gehör.

Resultatet av markförändringen redogörs som positivt, men att det är tråkigt att den intilliggande betesmarken exploaterades. Hedberg Broberg berättar att hon minns ett motstånd från boende i villor i närheten, som önskade att få behålla sitt gröna närströvområde. Ingen kompensationsåtgärd genomfördes för den förlorade grönstrukturen.

Inventerad grönstruktur 2011

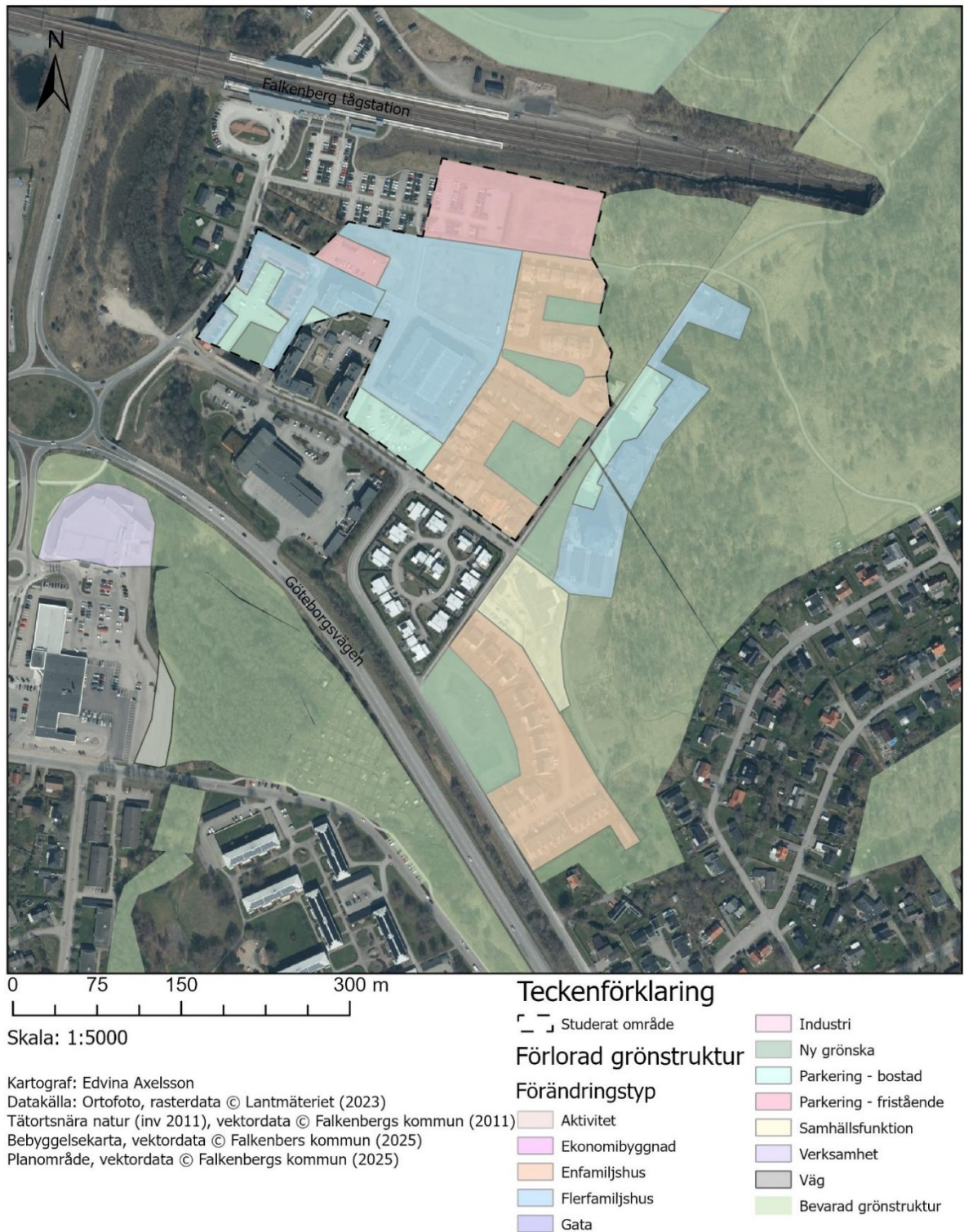
Figur 16. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2011 med inventeringen från 2011, sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson 2025. Det område med streckad linje, studerat område, är den yta som studeras närmare i detta underkapitel. Området, en övergiven åker, är beläget söder om tågstationen och har omkringliggande natur. I sydöstlig riktning ligger ett villaområde och i sydväst finns verksamheter och flerfamiljshus.

Förlorad grönstruktur till 2025, naturvärdesklass

Figur 17. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade med ett streckat rasterlager. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Det markerade området och en del av den omkringliggande naturen, med naturvärdesklass 3-5, har exploaterats. Området är ännu inte färdigbyggt.

Förlorad grönstruktur till 2025, markförändringstyp

Figur 18. Kartan visar ett utsnitt av området Västra Tröinge år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade efter förändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Enfamiljs- respektive flerfamiljshus har uppkommit, men även parkering och ny grönska. De omkringliggande biotopytorna har blivit bostäder, verksamhet och samhällsfunktion.

7.2 Skrea

Området Skrea ligger i Falkenberg stadens södra utkant, med ett kustnära läge. 2011 inventerades en stor del naturmark i området, som bitvis har exploaterats till enfamiljshus. Området är socioekonomiskt gynnat och är ett attraktivt område att bo i.

Figur 19. Fotografi som visar enfamiljshus i det studerade området i Skrea (Edvina Axelsson 2025).

Naturvärdesklass: 3, höga naturvärden

Före detta naturtyp: Hagmark, buskmark, blandskog, blandlövskog

Markägare 2011: Mestadels privatägd, annars Falkenbergs kommun

Markförändring: Enfamiljshus

Tidsintervall för byggnation: 2018 – 2020

Omvandlingstyp: Exploatering av naturmark för enfamiljshus

Förättningsanvisningar (Falkenbergs kommun 2022b): Förtätning bedöms inte lämplig

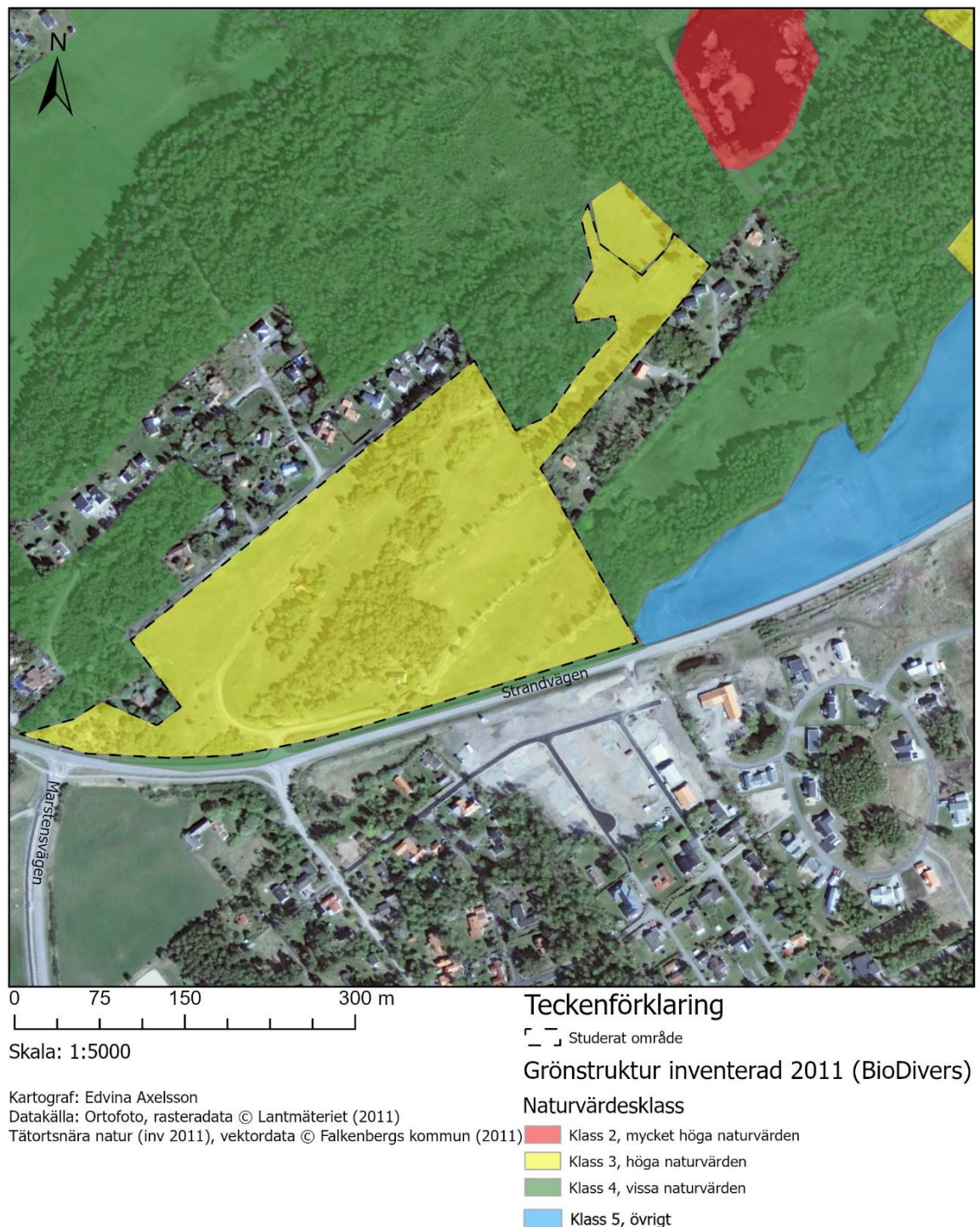
Översiktsplaneraren berättar:

Hedberg Broberg berättar att flera delar av Skrea pekades ut som lämpliga för utbyggnad vid framtagandet av en fördjupad översiktsplan år 2007. Detta på grund av områdets attraktivitet som boendeområde i kombination med privata markägares vilja att exploatera sin mark. Det poängteras vidare att framtagandet av plandokumentet skedde innan grönstrukturinventeringen 2011 och att kommunen då inte var medvetna om grönytornas värde på samma sätt.

Fortsättningsvis menar Hedberg Broberg att det studerade området kanske inte borde ha bebyggts, då andra delar i Skrea med lägre naturvärde är mer lämpade för exploatering. Däremot har intervjupersonen förståelse för viljan att bo i området. Ett motstånd kan ha uppkommit vid exploatering, då Skreas invånare ville behålla grönytorna. Vidare påpekas att Skrea som stadsdel redan har mycket grönska, i jämförelse med bebyggelsen norr om Ätran.

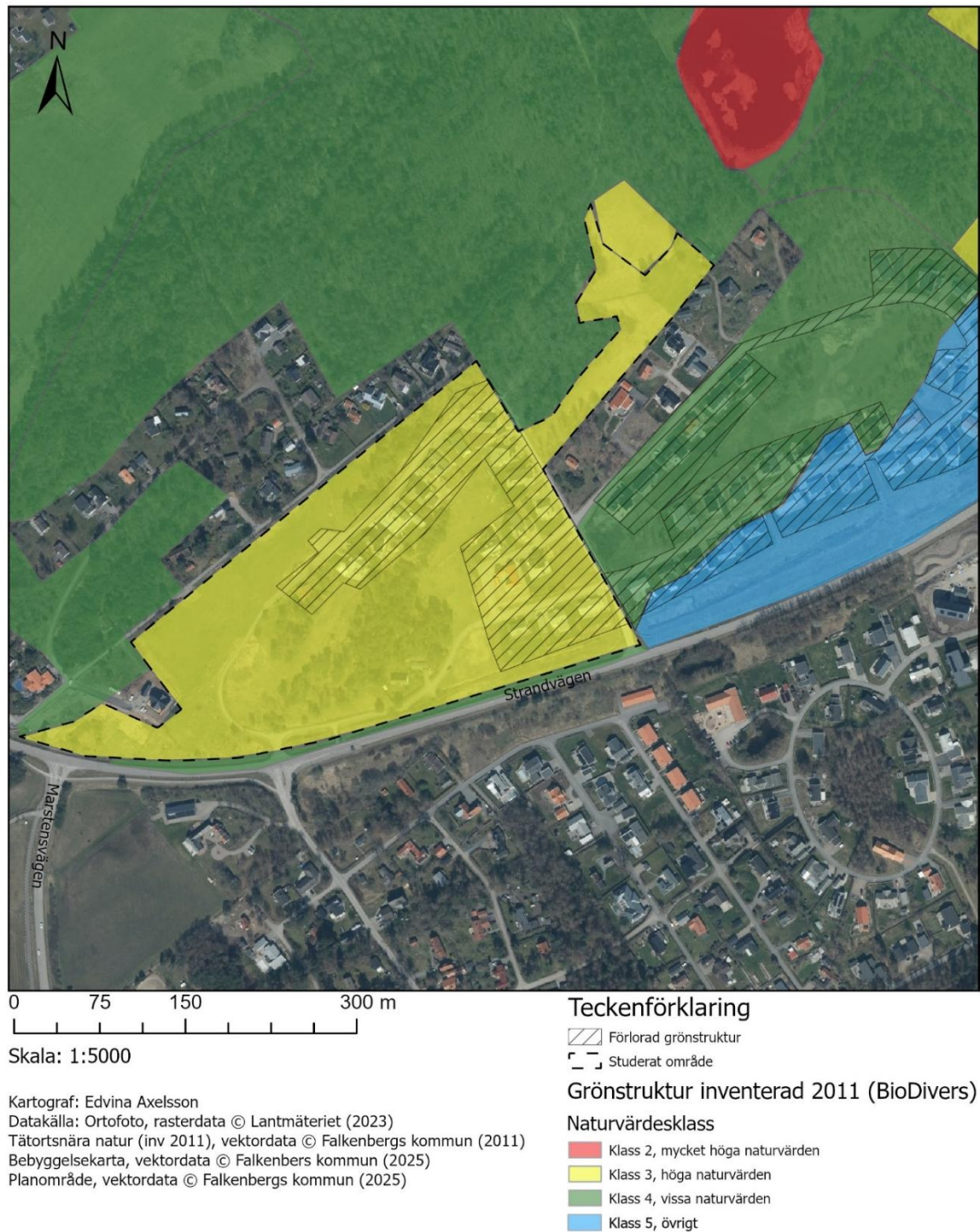
Vid framtagandet av den nya fördjupade översiktsplanen (2022) menade politikerna att den stora mängden ny bebyggelse i Skrea gör att vissa delar av stadsdelen i nuläget är färdigbyggda. Hedberg Broberg betonar att kommunen även ansåg att vidare byggnation inte är lämplig då grönstrukturen behövs för rekreation, men att avvägningen att spara kontra att exploatera alltid är svår. I övriga områden av Skrea finns det möjligheter att fortsätta exploatering. Vid nya förslag för byggnation av flerbostadshus, exempelvis lägenheter, har invånarna varit tveksamma. Däremot har, trots motstånd, flerfamiljshus byggts i andra delar av Skrea.

Inventerad grönstruktur 2011

Figur 20. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2011 med inventeringen från 2011 sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Det område med streckad linje, studerat område, är den yta som studeras närmare i detta underkapitel och anges ha höga naturvärden. Den markerade ytan angränsar enfamiljshus och omkringliggande naturmark av varierande naturvärdesklass. Söder om Strandvägen ligger ett villaområde.

Förlorad grönstruktur till 2025, naturvärdesklass

Figur 21. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade med ett streckat rasterlager. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Det studerade området har bitvis exploaterats, precis som i de östra naturytorna. Naturlandorna norr om den studerade ytan har lämnats orörda. Bostadsområdet söder om Strandvägen har bebyggts mer.

Förlorad grönstruktur till 2025, markförändringstyp

Figur 22. Kartan visar ett utsnitt av området Skrea år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade efter förändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Enfamiljshus har byggts.

7.3 Kristineslätt

Området Kristineslätt längr med Ljungsholmsvägen, beläget söder om Ätran, ligger i ett centralt och havsnära bostadsområde med grönområden. Det studerade området är före detta fotbollsplaner som var sammankopplade med ett större grönområde, idag omvandlat till bostäder.

Figur 23. Fotografi på punkthusen i området (Edvina Axelsson 2025).

Naturvärdesklass: 5, övrigt

Före detta naturtyp: Fotbollsplan

Markägare 2011: Falkenbergs kommun

Markförändring: Flerfamiljshus, parkering – bostad, samhällsfunktion (förskola)

Tidsintervall för byggnation: 2016 – 2018

Omvandlingstyp: Exploatering av naturmark för boende och samhällsfunktion

Översiktsplaneraren berättar:

Hedberg Broberg beskriver att i samband med att en ny plan för Kristineslättområdet framtogs, tidigare än 2007, ansåg kommunen att grönområdet ovanför fotbollsplanerna (det studerade området) skulle göras om från verksamhet samt betesmark. Då det inte fanns något incitament till att fortsätta använda den angränsande betesmarken som till exempel jordbruksmark valde kommunen att marken skulle bebyggas, huvudsakligen för bostäder. Eftersom ett nytt rekreationsområde anlades i närheten (norr om kartutsnittet) bebyggdes även fotbollsplanerna. I takt med att fler bostäder anlades fanns även ett ökat behov för förskola. Kommunen arbetade aktivt med vatten i grönstråket

precis norr om fotbollsplanerna, i hopp om att de nyanlagda dagvattendammarna skulle ge en ökning av biologisk mångfald och skapa ett attraktivt grönområde för de boende.

Inventerad naturmark 2011

Figur 24. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2011 med inventeringen från 2011, sorterat efter naturvärdesklass. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Det område med streckad linje, studerat område, är den yta som studeras närmare i detta underkapitel. Det studerade området hör samman med ett större grönområde, omgivet av bostäder. En bäck rinner förbi och är klassad med höga naturvärden.

Förlorad grönstruktur till 2025, naturvärdesklass

Figur 25. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade med ett streckat rasterlager. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Det studerade området har bebyggts, precis som intilliggande ytor. Ny omkringliggande bebyggelse har tillkommit, men bäcken och lite av grönområdet i norr är bevarade.

Förlorad grönstruktur till 2025, markförändringstyp

Figur 26. Kartan visar ett utsnitt av området Kristineslätt år 2023, med de ytor av förlorad grönstruktur markerade efter markförändringstyp. Kartograf Edvina Axelsson (2025). Flerfamiljshus, parkering till bostäder och ett område med samhällsfunktion har byggts på den studerade ytan. Angränsande bebyggelse i öst och väst har genom tillbyggnaden byggts ihop till en sammanhängande bebyggelse.

8. Sammanställning

8.1 Sammanställning av litteraturstudie

8.1.1 Vetenskapliga insikter

Grönstruktur får en allt viktigare roll i framtidens städer för att skapa resiliens mot klimatförändringar (Lourdes et al. 2022). Genom att bevara och skydda den befintliga grönstrukturen drar man nytta av ekosystem samt de ekosystemtjänster som stadens förses med (ibid), ofta mer ekonomiskt gynnsamt än att bygga ny infrastruktur (ibid, EU u.å.). Stadens grönytor redovisas bidra till en förbättrad folkhälsa (Firehock et al. 2015, Mahmoud 2022, Boverket 2023c) och ekosystemtjänsterna fyller flertalet viktiga funktioner (Falkenbergs kommun 2018), precis som att de bidrar med naturbaserade lösningar (Mahmoud 2022). Trots grönstrukturens många fördelar riskerar urban tillväxt och förtätning att ta grönyterna i anspråk till övrig infrastruktur (Haaland & van den Bosch 2015, Boverket 2016, Lourdes et al. 2022).

Bristande planering av grönstruktur under en förtätningsprocess riskerar att bidra till en lägre levnadsstandard, social ojämlikhet och en förlust av biologisk mångfald (Haaland & van den Bosch 2015). Genom en dialog kring grönstrukturens roll i den förtätade staden under planeringsprocessen är sannolikheten större att grönskan bevaras (ibid). Fenomenet och verktyget grönstrukturplanering har uppstått för att värna om grönstrukturen (Firehock et al. 2015). Flerskalig och långsiktig strategisk grönstrukturplanering bidrar till ett bevarande av grönyterna och möjliggör att flera olika viljor kan mötas. Däremot kan grönstrukturplaneringen riskera att vara kontraproduktiv om grönyterna framställs som oexploaterade eller oförknippade med urbana element (Lövré 2003).

Stadsplanering påverkas idag av flera mål, riktlinjer och lagar. Sverige står bakom de hållbarhetsmål som utgör Agenda 2030 och EU:s ramverk (Glokala Sverige 2019, EU u.å., Nyström & Tonell 2022, Boverket 2021). Nationell såväl som kommunal planering struktureras och iordningställs av PBL och Miljöbalken (Boverket 2021). Även om Sveriges lagar påverkar planeringsprocessen råder ett kommunalt planmonopol (Nyström & Tonell 2022). Många kommunala planeringsdokument berör grönstruktur men i mening att konkretisera kan en grönplan framtas, där evaluering av grönstruktur kan vara extra angelägen för kommuner med högt exploateringsstryck (Boverket 2023b). Genom att applicera ett naturbaserat tänkande som komplement till den traditionella planeringsmetodiken kan ett mer omfattande samt långsiktigt arbetssätt framkomma och bidra till långsiktiga fördelar och en bättre hantering av oförutsedda förändringar (Randrup et al. 2020).

8.1.2 Kommunala resonemang och riktlinjer

Falkenbergs kommun har en ökande befolkningsmängd (figur 3) och har som målsättning att få ännu fler invånare framöver (Falkenbergs kommun 2014). Hallands län samt region och Falkenbergs kommun framställer grönstrukturen som essentiell för hållbarhet och utveckling (Länsstyrelsen Hallands län u.å., Falkenbergs kommun 2014; 2015; 2022a; 2022b; 2022c, Region Halland 2024). Emellertid förväntas den ökade befolkningsmängden rikta ett exploateringsstryck mot grönstrukturen (BioDivers Naturvårdskonsult 2011, Falkenbergs kommun 2014; 2022b, Region Halland 2024). Falkenbergs kommun redogör i flera plandokument att exploatering på grönstruktur samt jordbruksmark inte är önskvärt (Falkenbergs kommun 2014; 2015; 2022a; 2022b; 2022c) och att kommunen värnar om och vill utveckla sina grönområden. Samtidigt uppstår en intressekonflikt då kommunen vill bygga mer bostäder samt infrastruktur, huvudsakligen genom att förtäta, för att tillgodose den ökande befolkningsmängden (ibid).

8.2 Sammanställning av fallstudie

Av den grönstruktur som inventerades 2011 av BioDivers Naturvårdskonsult har en del grönstruktur exploaterats; 6 % har gått förlorad (tabell 1 & figur 8 – 11). Majoriteten av omvandlingen har ägt rum i stadens utkanter, vid tågstationen men även i området Skrea. Till majoritet har ytor med låga naturvärden (Biodivers Naturvårdskonsult 2011, se bilaga 1) gått förlorade. Huvudsakligen är det ytor med klass fem, låga naturvärden, som tagits i anspråk medan fåtalet grönytor av klass två till fyra, mycket höga till vissa naturvärden, också har förlorats (tabell 1, figur 10 - 11). Den förlorade grönstrukturen har till största del blivit ersatt av bostäder, men även en andel samhällsfunktion och verksamheter har tillkommit (figur 13). Enfamiljshus är den boendeform som till största del har upprättats och jämförelsevis få flerfamiljshus har byggts (figur 12 - 13). Områdena Kristineslätt och Västra Tröinge (delkapitel 7.3 - 7.4) är exempel på byggnation av varierande boendeformer medan enfamiljshus dominerar som boendeform i Skrea (delkapitel 7.2 & figur 12).

8.3 Avslutande tankar från översiktsplaneraren

Hedberg Broberg (2025) betonar slutligen att stadsbyggnad handlar mycket om att väga diverse faktorer på ett lyckat sätt. Försättningsvis menas att ska man ta mark i anspråk för bebyggelse bör man, med tanke på hushållningen med mark, nyttja den på effektivt sätt. Falkenbergs kommun har historiskt sett byggt en stor mängd enfamiljshus. Att enbart bygga enfamiljshus, alltså villor, är inte god hushållning med mark och inte heller hållbart ur andra aspekter. Kommunen ser regelbundet över ianspråktagandet av ny mark och har i flera omgångar tagit bort stora

områden för verksamheter och bostäder som ligger på produktiv åkermark. Den framtida utmaningen handlar om hur man kan bygga staden i befintlig miljö utan att riskera viktiga värden, för grönstruktur eller liknande.

9. Diskussion

Uppsatsens syfte är att undersöka hur olika behov och drivkrafter har påverkat mängden grönstruktur i Falkenbergs tätort, samt att utreda vilka konsekvenserna har blivit på grönytor förändring i markanvändning. Med litteraturstudien och fältstudiens resultat förs i detta kapitel en diskussion för att besvara frågeställningarna och dra slutsatser.

9.1 Resultat och analysdiskussion

9.1.1 Exploateringstryck och grönstruktur

Den växande befolkningmängden i Falkenbergs tätort ställer krav på markanvändning och infrastruktur. Detta tydliggörs då den grönstruktur som förlorats till stor del omvandlats till bostadsområde, men även verksamheter och andra samhällsfunktioner (figur 13). Att Falkenbergs kommun bygger många bostäder samt mycket infrastruktur är i enlighet med plandokument och målet att nå 50 000 invånare till 2030 (Falkenbergs kommun 2014; 2022a; 2022b) och utifrån studiens resultat går det att säkerställa att den växande staden bidrar med ett exploateringstryck mot grönstrukturen. Att kommunen har som målsättning att växa är förståeligt, men det är angeläget att tillväxten sker på rätt sätt.

Utifrån att nybyggnation övervägande skett på grönstruktur med låg naturvärdesklass (tabell 1) går det att dra slutsatsen att inventeringen och naturvärdesklassningen av BioDivers Naturvårdskonsult (2011) bidragit till en strategisk grund för kommunens grönstrukturplanering. Detta stöds ytterligare från Hedberg Brobergs (2025) kommentar om att FÖP för Falkenbergs stad från 2007 ovetande pekade ut grönområden med höga naturvärden för byggnation. Således hjälper inventeringen ändamålsenligt till i stadsplaneringen och motverkar exploateringen av värdefull grönstruktur. Detta är positivt för tätortens utveckling, dock hade insikterna från inventeringen kunnat få en större styrande roll, där exempelvis exploatering av höga naturvärden förbjuds snarare än avråds.

Att enbart 6 % av grönstrukturen gått förlorad (tabell 1) går att betrakta som gynnsamt. Om Falkenbergs kommun inte hade innefattat en strategisk grönstrukturplanering och inte tagit aktiva ställningstaganden för grönstruktur i plandokument hade troligtvis mängden minskat ytterligare. Intresset att exploatera möts på så vis upp av intresset att bevara. Att tydliggöra sin politiska riktlinje och benämna grönstruktur samt ekosystemtjänster, precis som Falkenbergs kommun har gjort, motverkar i enlighet med litteraturstudien att grönstrukturen anses som tillgänglig för exploatering och bidrar till ett ökat bevarande. Falkenbergs kommuns medvetna arbete med grönstruktur i plandokument kan betraktas som lovande för en hållbar utveckling av tätorten.

Dock hade skarpare anvisningar och direktiv vid detaljplaneläggning gett en tydligare styrning när det gäller utformning av kvartersmark och säkrat grönområden ytterligare. För att bevarandet av grönsstruktur ska garanteras krävs tydliga påminnelser och anvisningar om att bevara grönsstruktur och dess värden i alla nivåer av plandokument, men särskilt i juridiskt bindande styrdokument. Här har Falkenbergs kommun möjlighet att och bör utvecklas.

Framtagandet av en grönbåplan (Falkenbergs kommun 2022c) kommer att ge styrning och bidra till ett fortsatt aktivt arbete för att bevara och utveckla Falkenbergs grönsstruktur. Om Falkenbergs kommun ska fortsätta att växa befolkningsmässigt kommer ett ökat exploateringsstryck riktas mot grönsstrukturen. Det är därmed väsentligt att styrande dokument som tar aktiva ställningstaganden för grönsstrukturen, exempelvis grönsplanen, framtas. Detta ska som tidigare påpekat också få förankring under detaljplaneläggning för att kompletterande garantering av bevarandet ska ske. Däremot är det viktigt att ha i åtanke att även grönsstrukturens kvalitet bör säkerställas.

Förslagsvis kan ett intersektionellt och holistiskt arbetssätt med inblandning av ett naturbaserat tänkande (Randrup et al. 2020) ge långsiktiga fördelar under framtagandet av styrdokumentet. Tydligare nationella samt regionala direktiv och riktlinjer hade möjligen kunnat stötta samt underlätta den kommunala grönsstrukturplaneringen. Emellertid hade dessa, i synnerhet nationellt, förmodligen varit svåra att framta då det krävs gemensam politisk vilja. Anvisningarna hade också utmanat det kommunala planmonopolet samt behövt vara omfattande nog att ta varje unik kommuns förutsättningar i hänsyn.

9.1.2 Exploateringens konsekvenser

Det är viktigt att ifrågasätta konsekvenserna av grönsstrukturens exploatering i tätorten. Litteraturstudien fastställer att grönsstrukturen spelar en allt viktigare roll för medborgares välmående och stadens klimatanpassning. Med detta i åtanke går det att resonera för att en ökande befolkningsmängd bör motsvaras av mer grönsstruktur i syfte att tillgodose rekreativa, sociala och ekologiska behov. Tankegången kan jämföras med Falkenbergs tätort, där fallstudien istället fastställer att befolkningsmängden ökat och grönsstrukturen minskat, något som följaktligen kan betraktas som problematiskt. Ett förslag är att byggnation av redan anspråkstagen mark, bland andra stora områden med parkeringsplatser, nedlagd industri eller hamnmark, bör prioriteras jämfört med att förlora grönsstruktur eller jordbruksmark. Markanspråkets avvägning är komplex och mångfacetterad, men grönsstrukturen är viktigare än någonsin i nutidens urbana miljöer och bör därmed i största möjliga utsträckning lämnas orörd.

Att exploatera grönsstruktur med låga naturvärden (tabell 1 & figur 11) är dubbelsidigt. Att ytor med höga naturvärden i det stora hela lämnats orörda kan betraktas som lovande, i enlighet med kommunens plandokument (Falkenbergs

kommun 2014; 2022b), men gynnsamma egenskaper hos den lägre klassade grönstrukturen kan ha gått förlorade. Detta då inventeringens naturvärdesklassning inte tog betydelser som friluftsmöjligheter eller historiska aspekter i hänsyn (BioDivers Naturvårdskonsult 2011). Det går likaledes att resonera att ytor som 2011 klassades med låga naturvärden på lång sikt kan utveckla högre värden samt en större mängd ekosystemtjänster och därför borde bevarats.

Fördelningen mellan exploatering av grönstruktur norr jämfört med söder om Ätran kan diskuteras, syftat huvudsakligen exploatering i Tröingeområdet (figur 10, figur 12, delkapitel 7.1). Visserligen stärker de nya bostadsområdena stadens sammanhållning, men som resultat av markomvandlingen försvinner en andel av den jämförelsevist mindre mängd grönstruktur norr om Ätran, något som riskerar att leda till social ojämlikhet (Haaland & van den Bosch 2015). Trots nyetablerad grönska i Västra Tröinge kan ett generellt resonemang lyftas kring huruvida den nya grönstrukturen tillför värden eller är tillräcklig som kompensation, rekreativt som ekologiskt. Det går vidare att spekulera att det kommer ta lång tid att återfå de ekosystemtjänster som har försvunnit. Precis som Haaland och van den Bosch (2015) skriver riskerar grönstruktur i förtätade områden att kvalitativt eller kvantitativt bli otillräckliga och det går därmed att fastställa en väsentlighet i att Falkenbergs kommun formar ny grönstruktur med omsorg.

Enligt Broberg Hedbergs (2025) resonemang går det att ifrågasätta den stora mängd villor (enfamiljshus) i Falkenbergs stad. Om grönstruktur tas i anspråk går det utifrån litteraturstudien att resonera det som fördelaktigt att denna används resurseffektivt, för att undvika att ytterligare markanspråk på grönområden. Att bygga en större mängd flerfamiljshus hade bidragit till en mer effektiv markanvändning, där fler bostäder kan tillkomma på en mindre mängd yta. Att istället detaljplanlägga flerfamiljshus i områden som Skrea (delkapitel 7.2) hade därmed kunnat bidra till ett ökat bevarande av viktig grönstruktur. Detta är något som Falkenbergs kommuns plandokument kan lyfta tydligare och förankra i bindande dokument, men där områdena i Västra Tröinge och Kristineslätt (delkapitel 7.1 & delkapitel 7.3) visar på en lovande utveckling. Det bör dock beaktas att byggnader med många våningar riskerar att bidra till brist på dagsljus om dessa är placerade för tätt (Boverket 2016) vilket kan bli en framtida risk. En större mängd invånare ställer likaledes ett högre tryck på de grönområden som erbjuds.

Vidare kan ett resonemang föras kring de värden villaområden erbjuder. Enfamiljshusens trädgårdar kan räknas som en typ av grönstruktur (Lövré 2003) och beroende på utformning kan dessa därmed möjligen erbjuda viktiga ekosystemtjänster eller naturbaserade lösningar. Dock förvandlas grönstrukturen genom byggnationen från offentlig till privat mark, där det bara är tomtens ägare, med utvalda besökare, som får ta del av grönytan. Däremot är fortfarande gatorna

i villaområden fria att promenera på, där man kan betrakta trädgårdar och byggnadernas arkitektur. Således begränsas ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar inte av fastighetsgränser, utan existerar i ett större sammanhang. Detta ställer emellertid krav på den privata trädgårdens gestaltning och tomtägarrens intentioner. Även om bebyggelsen av enfamiljshus går att ifrågasätta ur en markeffektivitetssynpunkt kan bebyggelsetypen bidra med fördelar och är ur en ekologisk samt social synpunkt en mer önskvärd markförändringstyp än till exempel industrier.

9.2 Sammanfattande reflektioner

I Falkenbergs tätort har 6 % av den grönstruktur som inventerades 2011 gått förlorad och en ökande befolkningsmängd bidrar med ett exploateringsstryck. Grönstruktur är essentiell för klimatanpassning samt medborgarnas välmående och reduceringen av grönstruktur riskerar att få negativa konsekvenser. Samtidigt är det lovande att Falkenbergs kommun aktivt arbetar med en strategisk grönstrukturplanering och påtalar ekosystemtjänster i kommunala plandokument. Utan detta hade eventuellt grönstrukturen, oavsett naturvärde, exploaterats ytterligare.

Fortsättningsvis rekommenderas att kommunen är eftertänksam och överväger en effektivare samt annorlunda markexploatering. Förslagsvis kan en blandad bebyggelsetyp ge en resurssnål markanvändning som samtidigt kan bidra med nya värden. Tillika kan exploatering av redan brukad mark förespråkas. Det går att utpeka ett tydligt behov för kommunen att skapa styrdokument som fullföljer den politiska viljan. Bindande och tydliga riktlinjer med inblandning av en holistisk naturbaserad planering är nödvändig för att säkerställa bevarande av resterande grönstruktur. Således är det essentiellt att Falkenbergs kommun tillgodoser att grönstrukturen i de förtätade områdena är tillräcklig och att kommunen har en fortsatt god förvaltning av grönområdena.

Urbanisering och det samhälleliga behovet att växa kan slutligen lyftas fram för diskussion ur ett flerskaligt perspektiv med ett särskilt fokus på ekologisk, ekonomisk samt social hållbarhet. Den kvarstående frågan förblir: tål hållbar samhällsutveckling en evig tillväxt?

9.3 Metodreflektion

Metoden som applicerats anses vara relevant för att besvara uppsatsens frågeställningar. Litteraturstudien gav ett omfattande kunskapsunderlag. Dock hade fler sökord eller en ökad användning av sökmotorer gett ett bredare urval av källor. Vidare hade fler källor från en större geografisk kontext gett ett mer internationellt perspektiv. Litteraturstudiens avgränsningar i form av ämnesval

hade således kunnat justeras för en annan inriktning och gett uppsatsen ett annat utfall.

Flertalet aspekter bör tas i beaktning kring kartläggningen. Detaljnivån för kartläggningen av den försvunna grönstrukturen påverkas av ortofotots tydlighet samt ålder och inventeringens läsbarhet. En del av den kartlagda markförändringen är helt baserad på de detaljplaner som har antagits ifall byggnation inte är färdig. Flertalet personliga bedömningar har gjorts, innebärande en subjektivitet och felmarginal. Att använda sig av mer geodata som underlag hade bidragit till en mer precis bedömning. Vidare gjordes en avvägning när markförändringen delades upp i underkategorier. Exempelvis innefattar de kartlagda områdena betecknade som enfamiljshus även den gata som leder till huset, husets parkeringsplats och husets trädgård. Detta avvägande har gjorts på ett resonemang om att det är anspråkstagen mark, men kan diskuteras från olika synvinklar. I mån av tid hade en kartläggning med fler kategorier bidragit till ett mer jämförbart samt utförligt resultat. De ytor som har klassats som ny grönyta har inte heller någon bedömning på dess kvalitet, utan är bara mätt efter kvantitet. Kartläggningen har inte heller tagit i hänsyn vilken yta som är privat mark.

Fallstudien bistår med en samtida verklighetsförankring och ett nutida perspektiv, men är påverkad av dess avgränsning. Valen kring kommun, exempelplatser samt intervjuad tjänsteperson formade uppsatsens riktning och utfall. Intervjutekniken utvecklas med erfarenhet och intervjuens resultat hade gett andra insikter om den skett vid flertalet gånger. Som intervjuare finns det även en svårighet att intervjua en person med specialistkunskap om ett ämne man själv bemästrar baskunskap över.

9.4 Vidare forskning

Framtida projekt kan undersöka många angränsande delar. Att välja en annan kommun, med annat geografiskt eller demografiskt läge hade gett arbetet ett annat perspektiv. En mer grundlig granskning av politikens målsättning, vilja och arbetssätt hade också varit intressant att undersöka, precis som de vägval kommunen står framför. Att i framtiden istället mäta faktorer som krontäckningsgrad och grönytefaktor ger ett ökat perspektiv och är därmed angeläget att undersöka och jämföra som metodval.

Tilläggande kartläggning hade gett vidare inblick. En undersökning kring hur mycket grönstruktur som har tillkommit sedan 2011 hade varit av intresse att sätta i relation till uppsatsens slutsatser. Tillika hade det varit givande att studera grönområdenas brukning samt kvalitet noggrannare, eller de nya grönytornas värde. Olika typer av förtätning eller exploatering samt utformning av plan och styrdokument kan studeras närmare i syfte att utvärdera hur städer kan spara grönområden. Avslutningsvis väcks en fortsatt nyfikenhet kring det ökande

behovet av markeffektivitet och hur olika värden samt funktioner fördelaktigt kan kombineras på samma yta.

Referenser

Tryckta källor

BioDivers Naturvårdskonsult (2011). *Tätortsnära natur i Falkenberg 2011*. BioDivers Naturvårdskonsult.

Boverket (2016). *Rätt tätt - En idéskrift om förtätning av städer och orter*. (Dnr: 1523/2015). Boverket.
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/ratt-tatt-en-ideskraft-om-fortatning-av-stader-orter.pdf>

Falkenbergs kommun (2014). *Översiktsplan 2.0 för Falkenbergs kommun – Del 1 Ställningstaganden*. Falkenbergs kommun.
<https://kommun.falkenberg.se/document/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaexer/detaljplaner-ochoversiktsplaner/oep-och-foep/2425-ooversiktsplan-2-0-del-i-staellningstagande/file>

Falkenbergs kommun (2015). *Falkenbergs grönstrukturstrategier*. Falkenbergs kommun.

Falkenbergs kommun (2018). PM - Inventering och värdering av grönstruktur i Falkenbergs stad. Falkenbergs kommun & ÅF Making Future.
https://vaxer.falkenberg.se/download/18.6d598114178eaba8bf43f591/1620833448404/PM%20Inventering%20och%20v%C3%A4rdering%20av%20gr%C3%B6nstruktur%20i%20Fbg%20stad%2018-08-27_2.pdf

Falkenbergs kommun (2022a). *Fördjupad översiktsplan för Falkenbergs stad*. Falkenbergs kommun. <https://kommun.falkenberg.se/document/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaexer/detaljplaner-ochoversiktsplaner/oep-och-foep/foep-falkenberg-stad/2434-foerdjupadoversiktsplan-foer-falkenberg-stad/file>

Falkenbergs kommun (2022b). *Förtättningsanvisningar - FÖP Falkenbergs stad*. Falkenbergs kommun.

Falkenbergs kommun (2022c). *Uppdrag – Ta fram styrdokument för blågrön infrastruktur*. (§186, KS 2022/164). Kommunstyrelsen.

Firehock, K., Walker, R.A. & Glick, W. (2015). *Strategic green infrastructure planning : a multi-scale approach*. Lewis, T. (ed.) (Lewis, T., ed.) 1st ed. 2015. Island Press.
<https://doi.org/10.5822/978-1-61091-693-6>

- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative inquiry*, 12 (2), 219–245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Glokala Sverige (2019). *Arbetsbok – Agenda 2030*. [Informationsmaterial]. Glokala Sverige.
- Haaland, C. & van den Bosch, C.K. (2015). Challenges and strategies for urban green-space planning in cities undergoing densification: A review. *Urban forestry & urban greening*, 14 (4), 760–771. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.07.009>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. 2 uppl., SAGE Publications, Inc.
- Lindholm, G. (2002). <Green Structure> as activity and as object. *Nordisk arkitekturforskning*. 1, 74.
https://www.academia.edu/62738236/Green_structure_as_activity_and_as_object_implications_for_urban_planning
- Lourdes, K.T., Hamel, P., Gibbins, C.N., Sanusi, R., Azhar, B. & Lechner, A.M. (2022). Planning for green infrastructure using multiple urban ecosystem service models and multicriteria analysis. *Landscape and urban planning*, 226, 104500-.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2022.104500>
- Lövré, K. (2003). *Det gröna som identitetsskapande stadsbyggnadselement : objekt, koncept och struktur*. Dept. of Landscape Planning Alnarp, Swedish Univ. of Agricultural Sciences.
- Mahmoud, I.H. (ed.) (2022). *Nature-based Solutions for Sustainable Urban Planning : Greening Cities, Shaping Cities*. 1st ed. 2022. Springer International Publishing.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-89525-9>
- Nyström, J & Tonell, L. (2012). *Planeringens grunder*. Tredje upplagan, Studentlitteratur.
- Randrup, T.B., Buijs, A., Konijnendijk, C.C. & Wild, T. (2020). Moving beyond the nature-based solutions discourse: introducing nature-based thinking. *Urban ecosystems*, 23 (4), 919–926. <https://doi.org/10.1007/s11252-020-00964-w>

Region Halland (2024). *Regional fysisk plan för Hallands län. Hållbarhetsbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning*. (Samrådshandling 2024-12-17). Region Halland.

<https://www.regionhalland.se/download/18.422bee8a193b41bff8db4a97/1734082488800/hallbarhetbed%C3%B6mning-miljokonsekvensbedomning.pdf>

1998:808. *Miljöbalk*. Klimat- och näringslivsdepartementet.

Otryckta källor

Boverket (2021). *Så planeras Sverige*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/> [2025-02-03].

Boverket (2023a). *Grönstruktur - en del av en ändamålsenlig struktur*.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/struktur/gronstruktur/> [2025-01-29]

Boverket (2023b). *Grönplanera! – En vägledning om kommunal grönplanering*.

<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/gronplan/> [2025-02-18]

Boverket (2023c). *Parker, stadsgrönska och landskap*.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/gronstruktur/> [2025-03-02]

Ekonomifakta (u.å.). *Falkenberg*. Ekonomifakta. <https://www.ekonomifakta.se/regional-statistik/din-kommun-i-siffror/falkenberg/> [2025-02-18]

European Union (u.å.). *Green infrastructure*.

https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/green-infrastructure_en [2025-02-03].

Falkenbergs kommun (u.å.a) *Kommunen i siffror*. <https://kommun.falkenberg.se/om-kommunen/kommunen-i-siffror> [2025-02-24].

Falkenbergs kommun (u.å.b). *Översiktsplaner och fördjupade översiktsplaner*.

<https://kommun.falkenberg.se/bygga-bo-och-miljo/falkenberg-vaxer/detaljplaner-och-oversiktsplaner/oversiktsplaner-och-fordjupade-oversiktsplaner> [2025-02-03].

Länsstyrelsen Hallands län (u.å.). *Regional handlingsplan för grön infrastruktur*.

<https://www.lansstyrelsen.se/halland/samhalle/planera-bygga-och-bo/gron-infrastruktur/regional-handlingsplan-for-gron-infrastruktur.html> [2025-02-13]

Nationalencyklopedin (u.å.a). *Falkenberg*.

[https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/falkenberg-\(kommun-n-l%C3%A4n\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/falkenberg-(kommun-n-l%C3%A4n)) [2025-02-24].

Nationalencyklopedin (u.å.b). *Urbanisering*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/urbanisering> [2025-02-25].

Naturvårdsverket (2023). *Naturbaserade lösningar*.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatanpassning/naturbaserade-losningar/> [2025-02-12]

Bildmaterial

Falkenbergs kommun (2021). Platsen Falkenberg – PM Stadsanalys.

<https://tema.falkenberg.se/download/18.6d598114178eaba8bf43f595/1620833448760/PM%20Stadsanalys.pdf>

Zwicksen, R. (2011). Tullbron. [Fotografi].

<https://www.flickr.com/photos/rasmusknutsson/6260979559> (CC BY 2.0) [2025-03-07]

Personlig kommunikation

Sofia Hedberg Broberg, översiktsplanerare, Falkenbergs kommun, intervju 2025-02-26

Bilaga 1

Tabell efter naturvärdesbedömning i Tätortsnära natur i Falkenberg 2011

Kriterier	Exempel	Betydelse	Miljömål	Planering/Miljöbalken
Klass 1 Högsta naturvärde				
- Uppfyller ett eller flera kriterier för urval* - Biotoper med livskraftiga populationer av hotade arter - Lång historisk kontinuitet och särskilt stor ekologisk betydelse - Kärområden som är viktiga för arters överlevnad i regionen - Större sammanhängande miljöer eller kluster av värdefulla miljöer - Mycket svåra att återskapa	De finaste exemplen ur klass 2	Det enskilda området har stor betydelse på regional och nationell nivå. Få motsvarigheter i regionen.	För att miljömålen ska uppfyllas krävs att områdena bevaras och sköts på ett sådant sätt att deras värde består	"Ekologisk särskilt känsliga områden" enligt MB 3 kap 3 § och PBL
Klass 2 Mycket höga naturvärden				
- Uppfyller ett eller flera kriterier för urval.* - Särskilt artrika miljöer, ovanliga eller välbevarade naturtyper eller geologiska formationer - Naturliga eller kulturskapande biotoper som är svåra eller omöjliga att återskapa	Artrikare äldre skogsbiotoper, ogödslade naturbetesmarker, hagmarker med grova hagmarksträd, stora högmossar, opåverkade vattendrag och våtmarker, viktiga fauna- eller floralokaler. De flesta nyckelbiotoper i skogen och nyckelbiotoper i vatten. Naturtyper enligt EU:s habitatdirektiv som är välutvecklade...	Betydelse på regional och nationell nivå. Viktiga spridningscentra och värdekäror.	För att miljömålen ska uppfyllas krävs att områdena bevaras och sköts på ett sådant sätt att deras värde består	"Ekologisk särskilt känsliga områden" enligt MB 3 kap 3 §
Klass 3 Höga naturvärden				
- Artrikare miljöer än "vardagslandskapet" men utan stor artrikedom eller livskraftiga populationer av särskilt skyddsvärda populationer. - Vissa av dessa områden kan på sikt eller med	Alla ädellövskogar över 2 ha, alla odikade våtmarker över 10 ha, delvis gödslade naturbetesmarker. Nyckelbiotoper utan dokumenterade rödlistade arter samt många naturvärdesobjekt. Skyddsområden, randområden och	Betydelse på kommunal nivå för biologisk mångfald; spridning av arter och variation i landskapet. Det är av betydelse för regional naturvård att	Arealen får inte minska utan snarare öka för att miljömålen ska uppfyllas.	En del av de arealmässigt små miljöerna omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken 7 kap 11 § och förordning (1998:1252) om områdesskydd 5§. Områden som man generellt tar hänsyn till i tex jord- och skogsbruk.

särskilda åtgärder uppnå klass 2.	spridningskorridorer i anslutning till klass 1-2 områden.	totalarealen av dess områden ej minskar.		
Klass 4 Vissa naturvärden				
Områden som skapar variation i vardagslandskapet även om de inte har några dokumenterade biologiska värden.	Områden som man generellt tar hänsyn till i t ex jord- och skogsbruk. En del av dessa områden omfattas av generellt biotopskydd. Alla sjöar, vattendrag, våtmarker, stenmurar, åkerholmar, lövdungar, branter och raviner	Lokal och kommunal betydelse.		Som ovan
Klass 5 Övrigt				
Produktionslandskap (>80% av ytan)				

*) Viktiga kriterier vid urval och värdering

Tabell av författaren (2025) med Biodivers Naturvårdskonsults formuleringar från rapport 2011:163.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Edvina Axelsson, har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.